Maalii

Uefit nummer maksab 40 penni.

Eesti Maarahwa Liidu häälekandja.

Ilmub 6 korda nädalas.

Tellimishind

saatmise tuludega (postiga):
1 kuu pääle tellides 7 marka 50 penni
2 „ „ „ 15 „ — „
3 „ „ „ 22 „ 50 „

Üje ära wiies (postita):
1 kuu pääle tellides 6 marka 50 penni
2 „ „ „ 13 „ — „
3 „ „ „ 19 „ 50 „

Kuulutuste hinnad:

Kuulutuseteksti ühekordsel ilmumisel 75 penni, lehe esimises 2 reast, teistes tähtedes tõstuleppimise järele.

Toimetus asub Wene mnl nr. 11, telefon 318.
Peatoimetaja kõnetunnid tella 4—6 p. l.
Talitus asub Laia mnl. nr. 5, telefon 704.
Arijuhataja kõnetunnid tella 9—11 e. l. ja tella 4—6 p. l.

Postkast 28.

№ 181 — Pühapäewal, 31. augustil 1919 — II aastakäik

Waenulase (mitmekordsed) ägedad pealetungimised Jamburi sihil tagasi löödud.

Pihkwa sihil raudteeliinil tulewahetus meie soomusrongide ja waenulase patareide wahel.

Põhjalääne armeel Lunga sihil ägedad wõitlused.

Düüna pahemal kaldal Läti wägede wastas enamlased taganemas.

Wene enamlaste wäed Minski kubermangust wälja aetud, mille juures nad Bobruiski linna on maha jätnud.

Denikini wäeosad on Tambowis käinud, seal 33.000 mehel sõjariistad ära wõtnud, rohkesti wangisid saanud ja palju sõjamoona.

Ungaris Stephan Friedrich ministerinimi lõpulikult kokku seadnud.

Montenegros on rahwas igalpool sõjariistad kätte wõtnud ja Serbia wastu wõitlusesse astunud.

Seisukorda Kuramaal peab A. Gutshkow Saksa wägede pärast tõsiseks.

Harjumaa põllumeeste kongressi awamine Tallinnas.

Operöö algus kõigis maakoolides 1. oktobri peale edasi lükatud. Linnakoolides algab töö 15. septembril.

Ka talud wõõrandamisele!

Haruldaselt tormine ja kärarikas oli reedene Ajutawa Kogu koosolek, kus maaseaduse eelnõu II kordsel lugemisel, 1. § hääletamine käile tuli. Parandusi selle paragrahwi kohta mis kogu maareformi iseloomu ära määrab ja selle tõttu tähtsam on, kui kõik teised paragrahwid kokku, oli üle 10 sisse tulnud. Wähemad ja wähema tähtsusega olid parandused, mida pahem tiiw eelnõus weel ette wõtta kawatses, wälja arwatud sotsial-rewolutsionäride parandus, kus nõuti ostetud talukohtade osalist wõõrandamist, kuna selle wastu Eesti Maarahwa Liidu ja Rahwaerakonna poolt talesti uut redaktsioni 1. § asemele soowitati, mille tekstid meie lehes ka juba warem awaldatud on.

Kõikide nende ühe ainsama paragrahwi juure tehtud paranduste ja paragrahwi enese hääletamine tarwitses tunde kolm rasket tööd, kusjuures koosoleku juhataja sarnase hääletamise wiisi walis, mis üksikuest parandustest ainult ühtlaisi lauseid wa mõtteid hääletamisele wõtab ja lõpuks niiwõrd leerutiseks muutus, et juhataja ise enam hääletamise tõuga walmis ei saanud ja lõunitud oli koosolekut lõpetama, waheaega määrates.

Hääletamise tegujärgedest oli meie eilses lehes juba lähemalt juttu. Nii kui oodata wõis, lükas Tööerakonna ja Sotsialdemokraatide enamus kõik paremalt tiiwalt ettepandud parandused järjekindlalt tagasi. Loomulik aga on, et parem tiiw oma seisukohast, mida ta kogu aeg, kus maaseaduse eelnõu päewakorral seisab, alati ja ikka kaitsnud on, taganeda ei wõi, kui ta maad ja rahwast ähwardawate majanduslikte katjumiste eest kaitsta tahab. Sellepärast siis tujunes ka 1. § eitmese wäljawõtte hääletamise juures, kes otsustamise alla küsimus tuli, mispärast maatükid wõõrandamata peawad jääma, mispärast seisukord wälja, et mitmekordse hääletamise järele ei ühegi rüsma, ei ka eitmesel lugemisel wastu wõetud komisjoni ettepanek tarwilikku hääletamisest ei soonud ja sellega see lisamärkus, mis wõõrandamisel wäljaujutatud tegi, eelnõust teisel lugemisel iseeneselt wälja langes. Sündis seisukord, mida rahwasaadik Teemant järgmiste sõnadega iseloomustas: Sellel näol, kuidas Ajutaw Kogu maaseaduse eelnõu 1. § wastu on wõinud, on igatahes talupoegade maad wõõrandatud. See on meile, Maaliidule, wäga tähtis, sest praegusest silmapilgust peale ei oleks meil Eestis enam wäite-wabaduse. Käll rutiks tööerakondlane kui Oiest ütlema, et see mitte nii ei ole, kuid waewalt saab pahema tiiwa „riigimehed“ mahti seaduseraamatutest järele maadata, kui nad tonetoolist rutt sid ja seletasid, et teisel lugemisel on idepooleist ka kõik talupoegade maad häältamise tagajärjel wõõrandamise alla määratud ja nemad s. o. tööerakondlased ja sotsialdemokraadid tehtud wiga eelnõu 3. lugemisel parandada tahawad.

Eesti Maarahwa Liidu ja Rahwaerakonna parandused said, nii kui juba tähendatud üksikute lausete kaupa hääletamisel tagajärjetatud, kus juures, neist lausetest ainult need wastu wõeti, mis komisjoni tekstiga kokku käisid, parandused aga üje sellesõrra lõhki tõrjutud iseloomu selle tõttu omandasid, et tarwidus tekkis teada saada, kas Ajutaw Kogu on kategoriliselt nende parandus te poolt wõi wastu, ja sellels nõudis J. Tõnisson ja J. Teemant ettepanuid parandus te hääletamist teiwel kujul. Seda aga ei lubatud. Protestiks pahema tiiwa enamuse surwe wastu lahkus kogu parem tiiw saalist ja ei wõinud järgnewatest hääletamistest enam osa. See, teiste riikide parlamentides harilikult juhtub wiis, koosolekult lahkudes protesti awaldada, tuli Eesti Ajutawas Kogus üleeila esimest korda ette.

Huwitaw oli maaseaduse eelnõu teisel lugemisel tähelepanu, kuidas parem tiiw äärmise pahema tiiwa tawatsustele, eelnõuse punkti sise wõtta, mis ka wäitepõllupidajatelt maa wõõrandamist popsaikudele wälijaujutamiseks wõimalikeks, tüsti peale tõmbas. Nimelisel häältamisel lasti sotsial-rewolutsionäridel ja sotsialdemokratisel awaliku lt teada anda, et nad oma käed wäikepõllupidaja pigi ja waewa sees teewad waranduse järele walmis on wälja sirutama ja naelutati seega nende nimed igaweseks ajaks häbiposti.

Sellega on siis maaseaduse teisel lugemisel wäikepõllupidajate maa ühes mõistetega wõõrandamisele määratud. Asjata katsub „Waba Maa“ oma eilses juhtkirjas tõendada, et selles parempoolsed süüdi on.

Maaliit ja Rahwaerakond seadsid paranduse üles, et maatükid, mille üleküdine suurus mitte üle 300 tiinu kõlbulikku maad ei ületa, wõõrandamisest wabaks jääks. Selle paranduse wastu häälet s Tööerakond, omalt poolt üles seades, et maatükid, millel mitte üle 150 tiinu põldu ei ole, wõõrandamisest wabaks peaks jääma.

Kui meie neid kahte parandust wõrdleme, siis ei wõi Tööerakond sugugi „Waba Maas“ kimitama tulla, et nad parempoolsete ettepanekute poolt häälet da ei saanud, sellepärast et need suuremaid kohtasid järele jätta tahawad, kui seda lubada wõida. Tööerakonna 150-tiinulise põllupinnaga kohad ei ole aga sugugi kogu suuruse poolest wähemad Maaliidu ja Rahwaerakonna poolt ettepandud 300-tiinulistest, kogu suurujes wõetud kohtadest. Üleüldiselt on teada, et kui ühel kohal juba 150 tiina põldu on, siis tema kogusuurus wähemalt kolm korda suurem on, seega 450 tiina. Nõnda oleks wõinud Tööerakond tõesti paremalt poolt tehtud ettepaneku poolt hääletada, teades et see tema ettepanekust fisiliselt lahku ei lähe, kui põllumajanduse ostarbe seisukohalt palju paremini wälja seisab ja tegelikus elus parem lõbimisbaw on. Kuid Tööerakonnas ei otsustata ühtegi küsimust üleüldisest seisukohast, ega wõeta arwesse riigi põllumajanduslisi nõudeid, waid kõiki küsimusi otsustawad tööerakondlased enda kitsarinnalisest partei seisukohast. Tööerakonnas on kord otsus tehtud nõnda oma ettepaneku läbiminemisi, siis püüdsiks sellest täht tähelt tinat pidada, selle peale wastamata, et teiselt poolt sisuliselt weel rohkem wastu wõetawam ettepanek on tehtud.

Sellepärast mitte Maaliidu ja temaga ühinenud Rahwaerakonna paljunõudmine, waid just Tööerakonna kitsas parteiist olek on meid nõnda kangele witnud, et maaseaduse teisel lugemisel 1. § wastu wõetud, mille järele mitte üksi kõik mõjad, waid ka kõik meie talud riigi omaks on tunnistatud.

Eesti põllutöö kongress.

Eestimaa ja Põhja-Liiwimaa põllumeeste kesksellide juhatuste wahel peetakse praegu mõttewahetust ülerüikise Eesti põllutöö kongressi kokkukutsumise asjus, mida kesksellid ühiselt eelolewal sügisel tahawad teha.

Põllutöö kongressi mõõdupandwat tähendust ja soowitawat wiljakust silmas pidades, tahawad kongressi kokkukutsujad suurt rõhku eeltööde peale panna mis põhjalikum saab, kui endiste, enam juhuslikselt kokku kutsutud kongresside puhul.

Eestimaa Põllumeeste Kesksellidi põllutöö-keskkool

jätkab käesolewal õppeaastal oma tegewust mitmesugustel põhjustel Tallinnas, kuid arwatawasti juba lähemas tulewikus on wõimalik koolitema toomistesse tingimistesse — maale wiia, kus õpilastel põllumajandusline praktika käsitada oleks. Kool algab tänawu oma tööd I ja II klassiga. I ja II klassi wõetakse mõlemast soost õpilasi, kellel tegelikus põllutöös testud wilumus, kes mitte wähem kui 16 a. wanad; kes lõpetama algkooli (endise linnakooli) ehk poisiaste keskkooli 4 klassi lõpetanud, pääsewad esimesse klassi ilma eksamita. Wastasel korral peawad ülemaltähendatud õpetawade ulatuses eksami tegema.

Õpemaks on mõlemas klassis ühekõrgune ja nimelt niisama suur, kui riigi kalul ülewalpeetawates Tallinna keskkooli wanemates klassides (umbes 100—125 mk. poolesaastas).

Sõdurid õpilased, kes A. W. poolt õpemaksust wabastatud, saawad Põllutöö-Keskkoolis õppust üleüldiste määruste järele ilma maksuta.

Esimesse klassi wõetakse umbes 35 õpilast; eksamid I. klassi algawad 10 okt. kell 4 p. l.; õppuse algus I. klassis 15 okt. kell 4 p. l.

Teise klassi, kui ruumi jätkub, wõetakse ka mõni uus õpilane, kuid ainult eksami järele.

Wastuwõtmise eksamid II. klassi algawad 1. okt. kell 4 p. l.; õppus II. kl. algab 3 okt. kell 4 p. l.

Õppus koolis on iga päew peale lõunat, umbes kella kolmest peale.

Kooli ruumide üle saab teateid enne koolitöö algust Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi kantseleist Estonia teatrimajas igal äripäewal kella 9—2. Sealtsamast ka kõikjugused teateid kooli üle.

Kooli sihtide ja õpekawa üle leiawad huwitatud isikud ligemaid teateid ajakirjas „Talu“ nr. 5 1918. a.

Wäljamaalt.

Wälj rändamine Saksamaalt.

Nagu „Times'i“ kirjasaatja teatab, kogunewad wäga palju sakslasi omale teateid teiste riikide olude kohta, niisama ka juhtnööre nendesse pääsemiseks.

Iseäranis suurel arwul teeb ettewalmistusi kõrgema haridusega rahwaklass. Nad tunnewad oma jõudu ja teawad, et nad jaksawad uues maas omale ülespidamist muretseda. Saksa walitsus ei tee wäljarändajatele sugugi takistusi, waid ta püüab neid korraldatult wäljamaale asumisele saata. Saksa walitsus saab aru, et ta ei jaksa oma alamatele sisetulekut ei tööstuslikelt kindlustada, ega nende tarwidusi põllumajanduslikte saadustega waigistada, sest et maa sõja jooksul kaunis hooletusse seisukorda on jäänud. Sellepärast waatab Saksa walitsus wäljarändamise kui majanduslise tarwiduse peale,

Et ettewaatamata ja mõtlemata wäljarändamist ära hoida, asutas walitsus iseäralise departemangu, Reichswanderamti nime all. Sealt saab iga soowija wõimalikult õiged ja täielikud teated teiste riikide üle.

Saksa walitsus peab wäljarändamist Argentinasse kõige paremaks, siis Jaapanisse ja Brasiliasse. Reichswanderamt saadab lähemal ajal ühe komisjoni Argentinasse, kes seal sisserändajaid — sakslasi wastu peab wõtma. Hulgakaupa wäljarändamist Wenemaale ei ole weel walitsus otsustamise alla wõtnud. Saksamaa töölme ei tahagi Wenemaale asuda, sest et ta sealseid olusid liig primitiiwseteks peab. Teiselt poolt aga kawatsewad paljud Saksa inseneride, tehnikerid ja teenikerid Wenemaale asuda.

Saksamaal on põllumeestel teraw puudus tõttu, iseäranis sestsaadik kui Wene ja Galitsia töölisi enam abiks wõtta ei ole, neid rändas aga endistel aastatel järjekindlalt umbes pool miljoni sisse. Kui linnade seisukord ei parane, peawad töölised omale maalt tööd otsima, sellepeale waatamata, et see neile iseäranis meelitaw ei ole.

M.

Wiljakas Poolamaal.

Nagu „Times'i“ kirjasaatja teatab, käis Hoover ka Poolamaal, sealsete oludega ennast tutwustamas.

Wiljasaagi lootused on Poolamaal suured tunnedad. Nädalate wiisi wahetpidamata kestnud wihmasajud hawitasid wilja, nii et lõikust 20 kuni 30% wäsem saab kui harilikult. Enne nende halbade ilmade algamist, arwati wälja, et Poolamaa omale 600,000 tonni söögiaineid tulewaks aastaks juure peab mareisema. Loodetakse seda tarwilikku osa Wäike-Wenemaalt osta, kus tänawu aasta wiisteisti wilja üle jääb.

Saksa lipud „edasi antud.“

„Times'ile“ teatab kirjasaatja Saksa ajalehtede järele, et Saksa sõjalipud kottides ühel lahingulaewal Danzigist Kieli pidid toodama. Üks kott warastati aga ära. Danzigi sadamatöölised wõtsid lipud wälja ja läksid oma saagiga Inglise sõjalaewa juure, kus nad umbes 150 lippu tubaka, seebi ja sigarettide wastu müüsid. M.

Montenegro müüs Serbia wastu.

Londonis, 28. aug. Reuter. Reuterile teatatakse ustawast hallikast: Montenegros on wõitlust olnud. Suadud teadete järele on seisukord wäga küsitaw. Terwe maa on rewolutsioni seisukorras. Igalpool on rahwas sõjariistad kätte wõtnud. Serblased püüawad küll liikumist maha suruda, aga seni ei ole see neil korda läinud. Montenegrolased on Antiwari ja Virpazari wahelise raudtee ära lõhkunud ja ähwardawad mõlemaid linnasid. Serblased on küll abiwägesid toonud, aga nende senine politika on montenegrolaste rahwusetunnet liig sügawasti haawanud.

Austria rahulepingust.

Pariisis, 28. aug. Reuter. Tänasel õhtukoosolekul wõttis liitlaste kõrgem nõukogu need Austria rahutingimiste punktid lõpulikult wastu, mis sadamate, weeteede, raudteede ja töökorralduse küsimusi puudutawad. Peale selle harutas nõukogu Ülem-Silesia küsimust.

Ungari ministerium lõpulikult kokku seatud.

Budapestist, 20. aug. STT. Ungari teadete büroo teatab: Stefan Friedrich jõudis neljapäewal uue ministeriumi kokkuseadmisega lõpule. Peaminister ja siseminister on Stefan Friedrich, wälisministri kohustetäitja — endine saatkonnanõunik Czany, sõjaminister — kindral Schnetzer.

Inglise ametiühisuste juhatuse hoiatus.

Londoni Trade Unions'i peakomitee hoiatab oma aruandes töölisi liiale minemate politiliste ja majanduslike streikide eest. Tööliste aktiiwne ülesastumine sarnastes maades, nagu Inglisemaa seda on, ei tee mitte kapitalistidele kahju, waid kõige rohkem just töölistele enestele ja kogu rahwale. Streik hoiab saaduste walmistamise kinni, teeb tarbeainete puuduse weel terawamaks, kui see praegu on, ja ajab hunnad kõrgele.

Paawst enamlaste wastu.

Milano lehe „Awanti“ teatamist mööda awaldab paawst lähemal ajal kogudustele käitluse kommunismuse ja sotsialistide rewolutsionilise liikumise wastu. Ühtlasi on Watikani ringkondades nõu üleilmlist wabariku- ja põllutööliste ühisust asutada. Raha selleks loodetakse peasjalikult Amerikast saada.

Juutide rüüstamised Ukrainas.

Keegi adw. Goldstein on Ukrainast Warssawi jõudnud ja seal seletanud, et juutide rüüstamised on Ukrainas palju suuremad olnud kui lehed seni kirjutawad. Rüüstamiste all olla wähemalt 90.000 juuti kannatada saanud.

Inglise naelsterlingi hind New-Yorgis.

Nagu „Times'i“ kirjasaatja teatab, oli Inglise naelsterlingi normaalne hind New-Yorgis 4 dollari 86 centi. Peasegu kogu sõja aja jooksul oli ta hind 4 dollari 76½ centi. Augusti lõpu poole langes korraga ta hind madalamasse, kui ta seda kunagi New-Yorgi börsel enne on olnud, nimelt 4 dollari 11 centini, kuid tõusis juba teisel päewal 4 dollari 12¾ centini.

Kirjasaatja teate järele tuli seal peale Inglise peaministri kõnet hulgakaupa Inglise naelsterlingid paberi rahas börsele müügile ja selletõttu hind langesli. Enne peaministri Lloyd George kõnet maksis sterling 4 dollari 25¼ centi, langes aga 4 dollari 12¾ centini.

M.

Poola'ad Berliniga läbirääkimisi katkestanud.

„Politische Parlamentarische Nachrichten“ teatab, et poolakad läbirääkimised sakslastega katkestanud sellel põhjusel, et Saksamaa ükst wastutust peaks kandma seisukorra pärast, mis Ülem-Sileesias on loodud.

Tehakse katseid seda waheajahtumist sõbralikul teel ära korraldada ja läbirääkimisi uuesti alata.

M.

Ühusõit Londonist Indiasse.

Nagu „Times'ile“ teatatakse jõudsid St. Raphaël'i, lõuna-ida Prantsusmaal, 3 suurt Inglise õhulaewa, mis Londonist teele asusid ja Indiasse sõidawad. Lühikese peatamise järele jätkid nad Egiptuse poole, sealt edasi Indiasse. Nende kolme laewa abil pandakse ühendus Londoni ja India wahel õhu teel käima.

M.

Naistöölised.

„Times'i“ kirjasaatja teatab, et Brüsseli trammiwaide teenijad tahtnud sellepärast streiki toime panna, et nende kompanii naisi ikka weel teenistuses pidas. Streik kõrwaldati selle läbi, et kompanii nõudmistele järele andis ja kõik naisteenijad lahti lasis.

M.

Wenemaalt.

Arhangelit ewakueerimine.

Nagu „Times'ile“ teatatakse, on Arhangelis eestlaste, lätlaste, leedulaste ja poolakate kodumaale toomine wäga hästi organiseeritud. Ikka pikemaks kaswab nende soowijate nimekiri, kes kodumaale tagasi tahawad sõita. Nad peawad sõidupileti eest teatud hinna maksma ja wõiwad siis ka kaunis rohkesti eraasju kaasa wõtta.

See teade saadeti 14. augustil wälja ja talle on weel juure lisatud, et juba lühema aja pärast laew mõne tuhande reisijaga wälja sõidab. Suurem osa reisijaid tuleb Balti riikidesse, wäitsem osa Inglismaale. M.

Inglise wäed Põhja-Wenemaal.

Morning Post kirjutab: Kindral Rawlinson on Põhja-Wenemaal asuwate Inglise wäeosade ülemjuhatajaks nimetatud. Tema juhatab nüüd sõjategewust kindralite Ironside ja Meynardi frontidel. Rawlingsonil on tagawarajõudusid tarwitada, mida ta wõib tarwilikul korral ühelt nimetatud wäerinnalt teisele saata. Peajuhataja ametisse seadmine toob sõjategewusesse tarwilikku ühtluse. (Latopress.)

M. Gorki ellus elus.

Kopenhagenis, 19. aug. Teisiti lausuwate sõnumite wastu teatatakse, et terrorist Peters on Moskwas lasknud kirjaniku Maksim Gorki ühes tema abikaasaga wangi wõtta. Maksim Gorki olla ellus elus. (Rig. Rund.)

Soomemaalt.

Karjakaswatuse-instituut asumisel.

Läinud maikuul otsustas Soome riigi nõukogu põllutöömalitsuse sellekohuse ettepaneku peale kuhugi maakohta karjakaswatuse instituudi asutada. See algaks oma tegewust 1. nowembril 1920. Koolt wõetakse neid wastu, kes 5 klassi keskkooli läbi teinud ja üks aasta tegelikult karjakaswatuse tööst osa wõtnud. Peale selle wõiwad ka need sinna pääseda, kes karjakaswatuse kooli ja kontrollassistendi kursused läbi teinud on. Instituudi otstarbeks on kaswatada õpetajad alamate karjakaswatuse koolide jaoks. Kursus on ühe-aastane.

Krahw von der Goltz ja Soome.

„Uusi Suomi“ awaldab von der Goltzi kirjast, mis ta Helsingi ühele oma lähedal olewale isikule saatnud, ärawõtte. Selles kirjas kirjutab krahw:

„minu kuulmise järele on liitriikide poolt minu wastu ka süüdistust ette toodud, nagu oleks mina Koltshakiga Wene wabastamise asjas lepingu teinud ja et mina ühes sellega temale ka Soomemaad oleksin lubanud. Minul ei ole mingisugust ühendust Koltshakiga ja nõnda ei ole mina temaga ka mingisugust lepingut teinud, mille tegemiseks minul wolitus puudub. Peale selle wõits niisugune politika ainult ilma minuta ehk minu tahtmise wastu sündida. Mina ei peta Soomemaad ega ta Saksamaa ei taha oma wõimast sõpra ära anda. Soome ülesäsitamine Saksamaa wastu ja Inglismaa esitamine Soomemaa kõige parema sõbrana ja kaitsjana on oma otstarbe pooleist liig läbipaistew.“

Suur korterite puudus Helsingis.

Helsingis walitseb praegu suur korterite puudus. Üle 2000 perekonna on ilma korterita. Hobuste tallid ja keldrid on juba korteriteks wõetud. Suure korteri puudust tagajärjel on abielusse astumine takistatud ja kooli töö raskendatud. Korterite üüride hinnad tõusewad iga päewaga, millels iseäranis korteritega sahkerdamine kaasa aitab. — Korteri puuduse korraldamiseks kawatsetakse seal uut korteri maksu seadust wälja anda, mis korteritega sahkerdamisele piiri paneb. Peale selle on walitsusel nõu tõiti suuremaid kortereid, kus alla normi inimesi sees on, ära rekwireerida ja ilma korterita inimestele wõlja üürida. Seda abinõu peetakse kõige rutulisemaks, mille läbi inimestel wõimalik on korterid saada. Siis on weel walitsus uute korterite muretsemiseks üle 10 miljoni marga raha määranud. Igal juhtumisel wõib ainult walitsus korterite puuduse kõrwaldamiseks praegusel korral kõige rohkem korda saata.

Lätimaalt.

Saksa soldatite ülesastumine Kuramaal.

Tuntud Wene politikamees A. Gutshkow, kes mõni aeg Riias wibis ja sealt nüüd Tallinna jõudnud, on kohalikule Wene lehele „Swob. Rossj.“ poliitilisest elust Lätimaal järgmist seletanud:

Kõige huwitawam ja äremam ast on Saksa wäeosade seisukord. Wäga tõsiseid sündmusi on kätmas Kuramaal, eriti Mitawis. Saksa wägedest järeljäänud osad, mis nüüd v. d. Goltzi juhatuje all seisawad, on täiest demoraliseritud ja soldatite karjaks (Soldateska) muutunud.

Tagasi pöörda rahuliku elu juure neil sugugi ei meelsi. Läti Ülemnõu valitsus lubas (?) Saksa soldatitele maad anda, kuid viimasel silmapilgul wõttis oma lubamise tagasi. See sünnitas ärewust, mis nüüd ähwardab asja wäga keeruliseks ja tõsiseks ajada.

Soldatite koosolekul Mitawis tegid wäeosad otsuseks Saksamaa alt end ära lahti lüüa ja endiis iseseiswateks wägedeks kuulutada. Ühtlasi tahtsid nad Inglise saatkonda seal wangi wõtta. Weel tegid nad otsuseks maad ajumiseks ise wäewõimuga wõtta ja oma käes pidada. Oma eesmärgi kättesaamise juures ähwardawad nad ei millestki hoolida, mingu see sajadtuhandeid ohwrid maksma.

Teadete järele, mis Riias olemas, on „Saksamaa alt lahtilöönud wägedega" weel seltsinud Saksa wäed Leedumaal, kes ühes Balti meestega suure arwu wälja teewad: 40.000 meest. Nendel wäesõadel on wäga pikaks ajaks ette igasugu sõjamoon tagawaras walmis. Kuulda on, et sakslastel Ida-Preisimaal weel 60.000 samasugust „wabat" meest seisawad, kes tahawad Balti meestega ühineda ja siis wabariigi soldatite nõukogu ajutada, aga kus? Kõige huwitawam on see, et kõrgem wäejuhatus soldatitega käsikäes käib. Missugused wäljawaated selle juures Balti riikidele awanewad ja kuhu see „liikuw wabariik" lõpuks läheb, on raske öelda. Samuti on täieste teadmata, missugused plaanid Saksa wäesõade juhatusel selle juures on.

„Rig. Rund." kirjutab 27. aug., et Saksa wäesõade ülesastumine Mitawis ei olla mitte just Läti riigi, waid peasõjalikult Saksa oma walitsuse wastu sihitud olnud. Kahjuks saab aga Lätimaa selle all kannatada ja Saksa wägede äraminne Kuramaalt ühwardab pikemale wenida. Mitawis olla jutud käimas „Kura hertsogiriigi" ajutamisest, mis aga waled olla.

Uued konsistoriumid.

Nagu „Latw. Sarga" kirjutab, on Läti sise-ministri käsul seniseid Ew. Lutheruse usu konsistoriumi liikmed, nii waimulikust kui ilmalikust seisusest, ametist lahti löstud ja nende asemel uued liikmed määratud, Liiwi- ja Kuramaa jaoks lahus. Kummagis konsistoriumis on 5 liiget ja 2 sekretäri.

Sakslaste lahkumisest Leedumaalt

kirjutab Dr. A. Niemi, „Uusi Suomis" oma Leedumaa reisikirjelduses m. s. järgmiselt:

Päewa suur sündmus on siin Saksa sõjawägede lahkumine. Wiimase nädala lõpul sündis nende pidulik wäljasaatmine siit Kownost. Ma ise ei näinud seda, aga kuulsin räägitawat, et tamme lehtedest pärgadega ehitud sõjawäed olid paradi korras marsinud linnast wälja. Ärakäimet ei sündinud siiski ilma kurwa järeletenduseta: wiimasel öösl jüütasid sõdurid kaks linna ääres olewat kasarmat põlema, mis maani maha põlesid.

Saksiaste äraminek ei ole igalpool ühtewiisi sündinud. Ajam Leedumaalt tulnud reisijad jutustawad, et seal sakslased alles on, niisama Suwalki kubermangus. Leedulased soowiwad südamest, et sakslased ära läheks, aga nad ei wõi omalt poolt selle asja kiirendamiseks midagi teha. Wiimased teated otse ümberpöördult näitawad sinna poole, nagu oleks midagi uut sõjakäiku weel algamas. Räägitakse, et Ajam-Leedumaalt suured Saksa sõjawäe osad Kuramaale Mitawi ja Riia poole on hakanud liikuma, kus neil eesmärgiks on Läti paruatie „maakatise 'wäele" abi ja toetust anda. Üteldakse ja ustatakse, et see sünnib saksiaste ja Koltchaki wahel rehtud salalepingu põhjal. Kui aga nõnda on, siis on see lootus, et Baltimere ranna röõwitud ja häwitatud maad kord rahule jääwad, tühi. Imperialistline Wenemaa tahab nähtawasti weel wiimast jõudu kokku wõtta ja Balti ääremaad suure Wenemaaga ühendada. Endised waenlased, Saksa ja Wenemaa ulatawad üksteisele kätt ja pigistawad oma wahel jündimisel olewad wäikesed Baltimere riigid puruks. Asjata on siis olnud nende wäikeste rahwaste werewalamine, asjata nende ilusad unenäod. Näitab peaaegu nõnda, nagu tahaksid liitriigid meelega asja pikendada, ilma et ette aimaksid, et iga päew, iga nädal toob nendele wäikerahwastele suurt kahju, sest et nad ei saa lõpulikult oma tiisemist asja korraldada, kui maantane piiri peal walwab ja maast ühte osa oma käes hoiab. Nende maade majanduslised ja waimulised jõud kulutatakse sõjas lõpuni ära. Iga päewaga jääwad Baltimere riigid nõrgemaks ja longewad wiimaks wõõraste saagiks. Uskuma siiski peab, et see ei wõi olla Lambrus-riikide otstarwe, waid et nad juhiwad kõrgemad eesmärgid. Kes elab, see saab näha.

Waiga küsimus.

Nagu Läti ajakirjanduse büroo teatab, on Eesti ja Läti wäliseminstrid, Poska ja Meierowitz, Walgas omawahel kokku leppinud, et Eesti-Läti piiri äremääramise komissjon, mis 5 Eesti ja 5 Läti esitajast koos seisab, oma töö 1. septembril algab. Esimeseks ja kõige tähtsamaks küsimuseks on Walga linna saatus.

„Rig. Rundschau" kirjutab: Kui okuperitud maade üle läbirääkimisi peeti, siis seisus, et Põdeli ja Härgmäe wald on ettewõtlik (?) Eestimaa külge liidetud. Mis puutub teisesse 7 wallasse ja Walga linnasse, siis on eelalgu omawahel kokku lepitud neid kõrgema kohanditse walitsuse alla seada, mis koos seisab 2 Eesti ja 2 Läti ametnikust. Selle kohanditse walitsuse otsused tulewad tarwilikul korral Eesti wägede ülemjuhatuse poolt kinnitada. Ei jõuta mingisugusele kokkuleppimisele, siis tuleb mõlematel riigiwalitsustel otsust teha.

Kodumaalt.

Läänemaalt.

Lääne-Nigulast. Lääne-Nigula põllumeeste seltsi koosolek oli 24. aug. Tuhla koolimajas. Kõnelema olid ilmunud Ajutawa Kogu liige inshener Ipsberg, kes kõneles Eesti Wabariigi majandusest, selle juures puudutades meie riigi tekkimise algust, peasõjalikult aga peatudes meie iseseiswuse tunnistamise küsimuse juures suurriikide poolt. Sunnitsikid takistab meie iseseiswust tunnistamast kahtlus, kas meie jõuame majanduslisele iseseiswad olla ja iseseiswaks ka jääda.

Meie wabrikutööstust arutades, tuli kõneleja otsusele, et meie wabrikutööstus, seda arwule wõttes, et meil tooraained puuduwad, mujalt mitte majanduslikult iseseiswuse ei wii, ei ole ka palju meie metsadest, ei rabadest, kui ka põlewast kiwist wist loota, käsitsetawad ainult puu- ja paberitööstus.

Jääb järele meie põllumajandus. Sellele alale peaks meie walitsus oma tähelepanemist peasõjalikult pööratna ja seda aitama igate wiisi tõsta. Meie riigi alus- ja peatoeks jääb igal tingimisel ikkagi põllutöö ja põllumajanduse jaoduste ümberkõlamine.

Kõnele järgnewate läbirääkimiste järele wõeti järgmised otsused wastu:

1) Eesti riigi majanduslikuks aluseks on produktiwne töö, mitte warade ühtlane jaotamine.

2) Põllutöö ja temaga ühenduses olewad tööstushargud on kõige tähtsam Eesti rahwa tööala, mille wiljakuft igal wiisil tuleb tõsta.

Teise päewakorra punkti all tuleb arutusele põllumeeste raskused. Need toowad kõige pealt: Alatiseb meeste wõimised ülihästi sõjawäkke, kui wahiteenistusesse, hobuste kui ka loomade ja muude põllumajanduslisie ainete rekwireerimiseb, mis peaaegu alati põllumeest puudutawad ja mis kahjulikult põllumajanduse peale mõjub. Koosolek wõttis selle asja kohta järgmise otsuse wastu:

1) Põllumeeste igasuguste hädade arutamisel otsustas koosolek soowi awaldada, et põllumajapidamisest mitte wiimast töötõulist meest ära ei wõetaks, ega enam mingisugust hobuste ega loomade rekwireerimist toime ei pandaks. waid neid tarwiduse korral wäljaspoolt katsutaks muretseda, sest maatasel korral päeb põllumees põllumajanduse hämitamist, kuna aga riigiwalitsus, riigi kasust tähele pannes, põllutöö peab toetama.

2) Wilja wabamüüki arutades tunduh, et 1 Nigulas 10 puuda põllu desjatini pealt ära anda wõimata on, kehwa lõikust ja wesi kehwemaid wäikesi kohtasid silmas pidades, ei meie kunagi oma lõikusega läbi tulnud ei ole, aga riigikohustuste kohustustele wastutulles oleks siiski walmis 2 puuda desjatini pealt wastawat wilja andma, sinjuures wallansõukogudele woli anda wabastada neid riigile andmisest, kellel see tõesti üle jõu käib.

Kolmandat päewakorra punkti arutades, kus põllumeeste organiseerimine kõne all oli, leiab põllumeeste koosolek wäga tarwiliku olewat, et kõik põllumehed endis kingimaia peawad ühendama oma huwide kaitseks ja iseiegewuse elustamiseks „põllutõõsja" näol.

Neljanda päewakorra punkti juures, kus Läänemaa põllumeeste kongressi programmi arutati, otsustas koosolek eraomandust ainuksiseks kaitsmiseks tegurits tunnistada. It.

Rakwereist, Ametist tagasiandmine. Maakonna militsseülem ja linnawolikogu liige Aren andis linnawolikogule teada, et tema on linna militsseülema Õuna ametist tagasiandnud, sest wiimane ei olla tema seadustikust nõudmist tõitnud, waid seletanud, et tema ei olluda maakonna militsseülema alla. Wolikogu otsustas riigiwalitsust paluda asutada Rakwere linna iseseisew militsjawalitsus, kes käiks politsei peawalitsuse alla, aga mitte maakonna militsjawalitsuse alla. K.

Jõgewestest, (Heime tihelt.) Põllumehe hädad. Neide päewade sees anti siin ümbruskonna põllumeestele maksuleheb kätte. Maksust pidi iiks pool 15. augustiks ja teine pool jälle 1. oktobriks ära maksetud olema. Mõistagi et seda lubati trahwida, kes tähtaegadeks maksu ära ei õienda. Ka Wiljandi maakonna walitsus on 13. augustil Jõgeweste wallawalitsusele ette kirjutanud maksude sissenõudmisega rutata, wastasel korral wõetaje wallawalitsuse liikmed seadustikku wastutusele. Lõuna wäerinna sõjawäe warustuse komisjon asub Walgas. Linna on ümbruskonna põllumehed toidusaineid, wilja, liha, wõid jne. wiinud juba weebruarikuust saadik. — Ehk need sunni wiisil wõetud toidusained hinnad ainult äärelmandik turuhindadest wälja teewad, siiski on talupidajatel 1.000 kuni 3.000 marka sealt antud kwitungike järele saada. Aga tänini ei tehta selleit wäljagi, et põllupidajad ära antud kraami eest tasu saaksid. Palju talupidajaid suutsid suure jõupingutusega rekwisitsioni nõudmist täita, lootes et sealt ometegi kui ka äärelmandik tasu saab. Jõgeweste wallawalitsus palus juulikuul maakonna walitsust põllumeeste halba seisukorda tähele pannes, tarwiliku korralduse teha, et lõuna wäerinna rekwisitsioni poolt rekwireeritud toidusained eest soaks ometi kord ka wälja maksiud. Põllumeheb on rahapuuduses tööliste palga maksmisel ja majapidamise jaoks ainete ostmisel. — Maakonna walitsus saatis selle kirja rekwisitsioni peakomisjoni. Selle peale wastas rekwisitsioni ja kahjude hindamise peakomisjon: „Kui krediti saab, öiendatse arwud." Mikal krediti saab, seda ei ole üteldud. Mis peawad nüüd põllumehed tegema? Maksusid nõuatakse sunniteel walawalitsuse wastutusele wõimise ähwardusega. — Aga põllumeeste saaduste eest saadawad rahad seisawad walitsuse käes wälja maksmata. Põllumehed täiesti kimbus — need ei tea, mis peawad tegema. Praegu nõutakse jälle põllupidajatelt heinu, wõid ja teisi toidusaineid. Neid wiiakse nurisemata, aga kus on tasu nende eest? Walitsus kirjutab ette sunni abinõud maksude nõudmises trahwitusele wõtta, aga kes kirjutab seda ette, et põllupidajatele saadusie eest see wähene tasu tuleks wälja maksta. Kui kaugele wõime seda siiski minna? 21. augustil Walgas nõutawaid tarbeaineid ära andes palusin Walga maakonna walitsuselt ja rekwisitsioni komisjonilt teateid, millal hakatakse ka tasu maksma. Wastati, raha ei ole weel Tallinnast saadetud, ei ole teadagi millal saadetakse. Wiljandi maakonna kongressil sai ka seda asja puudutatud, aga mis wõib seal kongress aidata? Kuuldugu need tõsalusel kirjutatud hädaread nende kõrwadesse, kes asja juures tegewad on.

Põllumees.

Tartust.

Tartu „Ühistöö" peakoosolek

oli 28. augustil „Ühistöö" ruumides. Koosoleku algus oli kella 6 peale määratud. Aga algama ei saadud enne kella 3/47, sest et kedagi, nagu see kahjuks Tartus moodis on, määratud ajaks kokku ei tulnud. Nüüdsel ajal, kus selts ennateg-lased töeti tööga koormatud, peaks selle peale iseäranis rõhku pandama, et määratud ajal kõik kohal oleksid, sest sellega wõidakse palju aega kokku hoida.

Koosoleku awas „Ühistöö" esimees hr. Sternfeld, kes lühikeses sõnes ülewaatliku pildi „Ühistöö" läinud kahekssa tuulise tegewuse kohta ettekandis. Teatas aga, et „Ühistöö" tegewus kaugeltki lõppenud ei ole, sest seda kestab edasi ja seltskond kes „Ühistöö" ümber on kogunud peaks peale suumist wahetaja, millel töö rohkem soiku oli jäänud, uuesti hoogu wõtma ja suurema, usinusega tööle asuma, kui see läinud aastal sündis, sest jägis ligeneb iga päewaga ja sõjawägi tarwitab riideid, pesu iseäranis jala, nõusid, mida „Ühistöö" jõudu mõõda peaks walmistama.

Koosoleku awaja pani ette koosoleku juhatajat ja kirjatoimetajat walida. Koosoleku juhatajaks waliti Sternfeld ja protokolli kirjutajaks Soots. Järgmine päewakorra punkt on „Ühistöö" tegewuse ülewaade ja osakondade aruanded.

Et „Ühistöö" tegewus kõige paremine ta osakondade tegewusest selgub, selleärast kantakse osakondade juhatajate poolt osakondade aruanded ette.

Warustusosakonna aruande kannab ette hr. Zimmermann, kes teatab, et „Ühistöö" tegewuse algusel, kui rahwas hirmul oli, tuli kõikjuguld annetusi rahwa poolt õieti rohkel arwul kokku. Mõda kaugemale aga sõja tegewus nihkus, seda wähemaks jäid annetused. „Ühistöö" ei wõinud enam annetusi ootama jääda, waid hakkas ise tööstust organiseerima, asutas ise töölojad, kus mitmesuguseid sõjawarustamiseks tarwilika asju walmistati. Ülemüidseit on „Ühistöö" asju saanud järgmisel wiisil.

Waba annetustena on kokku tulnud 102.740 asja 591.320 marga 78 penni määratuses, rekwireritud on 78.960 asja 327.920 marga 34 p. määratuses, konfiskeritud 5.777 asja 55.792 mr. 68 p. määratuses. Töökodades walmistatud 23.152 asja 250.719 mr. 68 p. määratuses; eratöökodades walmistatud 15.964 asja 93. 293 mr. 15 p. määratuses. Kokku on „Ühistöö" kaudu korraldatud 232.799 asja 1.923.104 mr. 63 p. määratuses.

Kuude wiisi on „Ühistöö" wälja saatnud:

jaanuari kuul	34.906	asja	
weebruari „	59.614	„	
märtsi „	16.838	„	
aprillil „	46.930	„	
mai „	5 020	„	
juuni „	4.908	„	
juuli „	12.106	„	

1. augustil oli 52.427 asja 415 851 mr. 07 p. määratuses „Ühistöö" laudadesse jäänud.

Haawatute ja haigete eest hoolitsemise osakonna aruande kandis J. Mitra ette. Nimetatud osakond töötab juba kauemat aega Punase Risti nime all kogunt eraasutusena.

Kassa aruande kandis pr. Ilwes ette. Tähtsamad kassa sissetulekud olid:

annetustest	179.333	mr.	58 p.
ühepäewalisest mobilisatsioniist	148.601	„	16 „
Pidudest kuni 1. juulini	90.100	„	68 „
ülemüidsest korjanduseist linnas			
weebruari kuul	33.277	„	40 „

Sawiste pühade aegne korjandus sõduritele lingituste walmistamiseks on toonud 10.729 mr. 90 penni kõse.

Kogu kassa sissetulek 1.335.869 mr. 96 p.

Tähtsamad wäljaminstud:

haawatutele	138.145	mr.	99 p.
tööstuse peale	402.295	„	— „
toitlusosakonnale	29.895	„	— „
inwalidide toetuseks	1.400	„	— „
inwalidide warjupaiga korraldamiseks Weibri mõisas	38.685	„	— „
1. augustil oli raha kassas	20.934	„	14 „

Toitlus osakonna aruande kannab osakonna juhataja hr. Kuslow ette. Sõdurite kodule on wäljaantud mitmesuguseid toiduaineid 1985 mr. 35 p. eest, ohwitseride kodule 10.700 mr. 88 p. eest.

Agitatsioni osakonna aruande kandis J. Bundberg ette, kust selgus, et Ulestõusmise ja nelipühits on „Ühistöö" korraldusel 17.000 pakki sõjawäele saadetud.

Sõjawangide eest hoolitsemise osakonna aruande kandis hr. Soots ette, millest selgus, et abi on antud 1.475 inimesele. Wälja on antud suppi 2.869 portsjoni, lõuna ja õhtu sööki 8.323 portsjoni, leiba 10.884 naela, kartulid 97 naela, silku 45 naela, heeringaid 870 naela jne.

Teadete osakonna aruande kandis osakonna juhataja hr. Sestok ette. Teadete osakonna kaudu on sõjawäele saadetud 4.509 nimelist pakki, 17.886 lihtkirja, 112 raha kirja, on tehtud 46 järele pärimist sõdurite üle. Kõige selle toimetuse peale on kulunud 4.282 marka 75 penni.

Inwalidide warjupaiga Weibri mõisa tegewuse aruande kannab ette warjupaiga juhataja pr. Kaorna. Kewadel waliises Weibri mõisas täielik korralagedus: aed korratus olekus, põõsad ja puud ära kaswanud rohu sees, ehitamaa wäetamata, põõsad kaitsekraawa täis, hoone wiimase wõimaluseni korratud ja legunenud, uksed ja aknad puudusid peaagu täielikult, terwe mõisa ande tühjaks tühjatallermaa pildi. Kewadel aeti kaitsekraawid kinni, wõlli tehti maha, aed kaeweti ümber, wäetati ära ja juurwili tehti maha. Aeda laurendati. Sadise 1 wakamaa asemel on 2½ wakamaad aia all. Metsatukk muukeli pargiks. Majad on parandatud ja korraldatud nii et elada wõimalik. Mõisas on 7 inwalidi. Nad on toidetud ja warustatud, nende meeleolu on hea. —

Kõik ettekantud aruanded on rewisjoni-komisjoni poolt rewideerimata. Teatati, et rewisjoni komisjon juwe wahepeaga peab ja sellepärast ei olewat kokku tulnud.

Mitmed koosolejad kõnelesid selle poole et rewidentidele tuleks palka maksta, siis ehk tuleksid nad kokku, kuna enamus palga maksmise wastu oli.

Anti walimistele. Juhatuse liikmeks waliti H. Tõnisson. Ära astunud kassa osakonna juhatajaks waliti hr. Jõudu tagasi. Rewisjoni komisjoni täiendusels waliti J. Pesti, J. Pommer ja raamatupidaja Klemmer.

Läbirääkimistel leiti, et agitatsioni osakond ülesanne on ja otsustati seda teadete osakonnaga ühendada.

Tunnistatakse tarwilikuks ühes suuremal arwul sõjawäe jaoks ümbertöötama hakata. Selle organiseerimiseks waliti kolmeliikmeline komisjon. Komisjoni waliti hr. Kuslow, J. Pommer ja H. Tõnisson.

Koosolek lõppes kell ½10 õhtu.

Tartu „Ühistöö" ülemaalise päewa sissetulekud 20. juulil 1919.

Läinud kewadel awaldas Tartu „Ühistöö" ülesanne ülemaakonnalisi piidustusi ja korjandust „Ühistöö" heaks toime panema. Pidu ja korjanduse päewaks määrati 20. juuli. Pidusid paluti korraldada nii seltskondlistel kui ka omawalitsuslistel asutustel. Seni on järgmised seltsid ja asutused pidude ja korjanduste sissetulekud „Ühistööle" ära annud, ja nimelt:

Kaarepera Tuletõrjujate Selts	473	m. 50 p.
Tamme Rahwaraamatukogu Selts	686	„ — „
Kaagwere Laulu ja Mängu Selts	531	„ 45 „
Ranna „Ühistöö" pidu	729	„ 80 „
Laatre „Kaja" Selts lilledе müügist	60	„ — „
Kokora walla pidu	200	„ — „
Krüüdneri kooliõpetajate pidu	1116	„ — „
Pala Laulu ja Mängu Selts	744	„ 72 „
Laatre Selts	202	„ 45 „
Rasina Hariduse Selts	1690	„ — „
Peetri kiriku korjandus	146	„ 50 „
Ropka pidu	160	„ 70 „
Maarja-Magdalena Selts	318	„ 40 „
Warnja Tuletõrjujate Selts	533	„ 90 „
Torma kiriku korjandus	86	„ 14 „
Wõõbsu Tuletõrjujate Selts	694	„ 90 „
„Ühistöö" pidu „Bürgermusses"	1954	„ 55 „

Kooliõpetajate palgaseadus

Ajutawa Kogu poolt ispulikult wastuwõetud kujul.

§ 1. Kooliõpetajate palk seisab koos põhipalgast, lisapalgast ja prii korterist ehk korterirahast.

§ 2. Põhipalga suurus olenob kooliõpetaja haridusjärgust, lisapalk teenistuse kestwusest, korteriraha suurus kooli asukohast.

§ 3. Kooliõpetajatele maksetakse põhipalka hariduse ja katse juures wiies järgus

a) Esimesse järku kuuluwad ülikoolide ja teiste kõrgemate koolide lõpetajad.

Märkus: Kodu- ja wäljamaade kõrgemate õpeasutuste lõpetajaks loetakse need, kel on omandatud peale keskkooli hariduse weel kõrgem eriharidus koolides, mille õpeaeg kestab wähemalt 3 aastat.

b) Teise järku kuuluwad:

Kõrgema kooli kursuse läbikuulanud isikud, kes riigieksamid pole teinud, aga 5 aastat kestwate kõrgemate kursuste lõpetajad keskkooli üliharidusega, endised wenekeelsed teelle ülemkoolõpetajad; eriõpeasutuste kooliõpetajad; jelleekohase kutseeksamiga wähemalt keskkooli hariduseg, kooliõpetaja institutide lõpetajad ja Riia waimulika seminari täie kursuse lõpetajad.

c) Kolmandasse järku kuuluwad kooliõpetajate ning waimulikude seminaride ja teiste keskkoolide lõpetajad.

d) Neljandasse järku kuuluwad: ilma täie keskhariduseta isikud, kes kodu-, kreis- või algkooli kooliõpetaja kutse on omandanud ja endiste wallakoolide, seminaride lõpetajad.

e) Wiiendasse järku kuuluwad kõrgemate algkoolid, endiste kreis — 1873. a. seaduse põhjal korraldatud linnakoolide ja kaubanduskoolide lõpetajad ilma kooliõpetaja kutseta, pädagoogika klassise lõpetajad ministeriumi koolide juures; endiste koolikomisjonide (Schulkomissionen) juures kooliõpetaja kutse omandanud isikud ja kõik algharidusega ilma kutseta kooliõpetajad.

Märkus 1: Selles määruses tähendamata õpeasutuste paigutamine järkude alla kuulub hariduse ministeriumile.

Märkus 2: Haridusministeriumi wõib üksikuid kooliõpetajaid, nende pädagoogilist wõi teaduslikku tegewust wõi kunstimõtteid filmes pidades, arwata kõrgemasse järku, kui neid käesoleva määruse põhjal arwata tuleks. Selleekohane ettepanek tehakse tõgema kooliwalitsus-asutuse kaudu, kelle alla tõnealune kooliõpetaja kuulub.

§ 4. Elukallidusliise maksmise juhtes jagatakse koolid nende asukoha järele 4 liiki, kus korteriraha järgmiste liikide järele maksetakse:

I — Tallinnas,
II — Narwas, Tartus, Walgas,
III — muis linnas ja alewites,
IV — maal.

§ 5. Kolmeaastalisi palgalisandusi on kaus (6), nimelt iga täie 3 elukutselise teenistuseaasta järele, mille juures arwesse wõetakse ka nende määruste maksmapanekuni kooliõõs teenitud aastad ja aastad tundide arw, kui ka aastad, mis kooliõpetaja kooliwõõ kaitsnades oma kutsehariduse täiendamiseks tarwitanud, kui ta selle tagajärjel mitte kõrgemasse järku ei arwata.

Märkus: Lisapalga maksmiseks arwatakse aastu, mil wähemalt 18 nädalatundi antud, terweks teenistuseaastaks; aaste mil 6—11 tundi antud, pooleks teenistuseaastaks, aastaid, mil tunniarw wähem oli, kui 6, ei wõeta arwesse.

§ 6. Eelmistes paragrahwides tähendatud aluseil on kooliõpetajate kuupalga alammäär markades ajutiselt:

Järgud.	Põhipalk.	Lisapalk teenist. kestuse järele.
1	500 mk.	50 mk.
2	425 „	50 „
3	325 „	50 „
4	250 „	50 „
5	175 „	50 „

Liigid.	Wõrdlew elukallidusе lisa.	Korteriraha.
1	400 mk.	175 mk.
2	350 „	135 „
3	300 „	100 „
4	250 „	75 „

Märkus 1. Tarbe korral arwatakse korteri rahast 35 marka walgustuse jaoks, ülejäänust summast 2/3 kütte ja 1/3 korteri jaoks.

Märkus 2. Koolijuhatajaile on maakooli ülewalpidajad asutused on kohustatud muretsema korteri raha asemele korteri ühes walgustuse ja kütiega.

§ 7. Palgamaksjail asutusti on õigus kohalikku elusid silmas pidades ütelute kohtade kooliõpetajaile elukallidusе lisapalka määrata.

§ 8. Peale par. 6-das tähendatud palga saawad kooliõpetajad eraldi:

1— 2-klassilise kooli juhatuse eest	25	mr. kuus.	
3— 4 „ „ „ „	50	„	„
5— 7 „ „ „ „	75	„	„
8—10 „ „ „ „	150	„	„
11 ja rohkem „ „ „	200	„	„

Märkus 2.: Klassi all mõistetakse selles § kogu õpilasi, keda üks õpetaja ühes ruumis õpetab.

§ 9. Nädalatundide arw on 24—30, mis juures mitmes koolis antawad tunnid ühte arwatakse. Tundide arwu määramine tähendatud piirides iga üksiku kooliõpetaja kohta õpeainete iseloomu ja kasutuslikkude ülesannete kohaselt jääb pädagoogika nõudmiste kooleks, kes selle juures arwesse wõtab, töö kooliõpetajate kohuseb (raamatutõõgu hoidmine ja raamatute wälilaandmine, klassijuhatus, korrapidamine, kirjalikud tööd, õpetätetunnid jn.)

Märkus 1.: Kooliõpetajad, kellel ühe ja sama asutuse koolides wähemalt 24 nädalatundi on, saawad palga par. 6-das tähendatud määral. On aga tundide arw nädalas alla 24, siis maksetakse tasu tundide arwu järele iga nädalatunni kohta 1/30 osa par. 6 das tähendatud palgast ja elukallidusе lisast.

Märkus 2.: Algkooli juhataja annab iga klassi kohta 2 tundi nädalas wähem määratud tundide arwust, kuid mitte alla 12 tunni.

Märkus 3.: Kesk- ja kutsekooli juhataja annab iga juhatatawa klassi kohta 2 tundi nädalas wähem kooliõpetaja tundide alammäärast, kuid mitte üle 15 ega alla 6 tunni nädalas.

Märkus 4: Inspektor kesk- ja erikoolides saab peale kooliõpetaja palga (Par. 6) weel poole kooliõpetaja eripalga suuruse lisapalga ja annab 12—15 tundi nädalas.

§ 10. Üle § 9-das tähendatud tundide arwu ülemmäära (30) wõib kooliõpetaja anda ainult tunde ainult siis, kui ta seda ise soowib ja kui ta seda tegewust ka ilma lisapalgata teeks.

§ 11. Peale palga maksetakse kooliõpetajaile perekonna toetusraha riigiwalitsuse poolt üleriiklise määruste ja normide järele.

§ 12. Algkooli kooliõpetajate põhi- ja lisapalga maksab linna- eht maakonnawalitsus, kuna kesk- ja erakoolide kooliõpetajate elukallidustise maksab riigiwalitsus, korteriraha maksab asutus, kes kooli ülewal peab.

Märkus 1. Kui kooli ülewalpidamise kulud on mitme asutuse kanda, siis lepiwad need omawahel kokku, misjuures neist palga wäljamaksmise toimetab.

Märkus 2. Kesktooli kooliõpetajaks loetakse ka praeguste kesktoolide alamate klassides kooliõpetajad seni, kuni nimetatud klassid wanemateest klassidest iseseiswaks kooliks eraldamata.

§ 13. Eri- ja kesk-erakooli, kui nad awalikkude koolide ülesandeid täidawad, saawad haridusministeriumi selleksohase otsuse põhjal riigi walitsuselt toetusraha kooliõpetajate palga maksmiseks samade normide järele, kui riigi ja omawalitsuse poolt ülewalpeetawate koolide kooliõpetajad.

Era-algkoolid, kui nad awalikkude koolide ülesandeid täidawad, saawad mastawalt linna- ehk maakonnawalitsuselt toetusraha kooliõpetajate palga maksmiseks samade normide järele, kui riigi- ja omawalitsuse poolt ülewal peetawate koolide kooliõpetajad.

§ 14. Palk maksetakse wälja kohaliku koliwalitsuse kaudu kuude kaupa iga kuu wiimaseks päewaks.

§ 10. Selles määruses tähendatud palganormid hakkawad maksma 1. juulist 1919. a. arwates.

Märkus 1. Aja eest, 1. now. 1918. kuni 1. juulini 1919. maksetakse kooliõpetajate palgad selles määruses toodud normide järele, kus juures 25 prots. maha arwatakse. Enammakstud summasid tagasi ei nõuta.

Märkus 2. See palga täiendamine ei maksa mitte okupatsioni ajal ametisse pandud ja pärastiste määrustega tagandatud kooliõpetajate kohta, kuigi nad pärast 1. now. 1918. a. weel ametis olid.

Tartu Käsitööliste Selts pidu	317 „	95 „
Karlowa kiriku korjandus	320 „	— „
Karpidega korjandus Tartus	5551 „	— „
Kokku	16563 m.	13 p.

Peale selle on kinkinud trükikoja omanik E. Bergmann 200 marka ja kinode omanik G. Zirk on selle päewa kinode sissetulekust lubanud annetada 1000 marka. —r—

Õpetöö algus Tartu keskkoolides.

Tartu koolitöpetajate seminaris (Pepleri uul. nr. 13) algawad wastuwõtmise eksamid 4. sept. kell 10 homm.

Treffneri gümnasiumis (end. kroonu gümnasiumi ruumides) algawad wastuwõtmise eksamid 8. sept. kell 10 h., õpetuse algus on 15. sept. Kantselei on awatud iga päew kella 12—1.

Tartu real- ja kommertskoolis (Riia uul. 121a endises kroonu tütarlaste-gümnasiumi ruumides) algawad wastuwõtmise-eksamid ja järelkatsed 10. sept. kell 10 homm., õpetuse algus 15. sept. kell 9 homm. Kantselei asub Riia uul. nr. 12 ja on awatud igal tööpäewal kella 11—1.

Eesti Nooreso Kaswatuse Selts tütarlaste-gümnasiumis (endise kroonu gümnasiumi ruumides) peetakse wastuwõtmise- ja järel-eksamid 10.—13. sept., õpetus algab 15. sept. kell 9 homm.

Tartu naisgümnasium (uus, endises realkooli majas Riia uul. 12). Wastuwõtmise-eksamid algawad 10. sept. kell 9 homm., õpetus algab 15. sept. kell 9 homm. Kantselei awatud kella 11—1.

Hobuste postjaamade maksu asjus

kirjutatakse meile järgmist:

Wiljandi maakonna rahaasjanduse osakond saatis 15. augustil s. a. nr. 859 all Jõgeweste wallawalitsusele järgmise kirja: „Teskirjade täiendamiseks 9. VII ja 16. VII nr. 743 teatame, et teie wallal on hobuste postjaamade ülewalpidamiseks maksta:

Jõgeweste wallal	85	rbl.	19	kop.	127	mr.	79 p.
Roope „	38	„	11	„	57	„	11 „
Roope mõisal	22	„	4	„	33	„	6 „
Jõgeweste mõisal	42	„	40	„	63	„	60 „
Kokku	281	„	62	„			

Maakonna walitsuse kassasse ära maksta. Kui tähendatud maksu ka eelmiste 1917 ja 1918 aasta eest alles wõlgu on, siis tuleb see ka nende samade määruste arwel ära tasuda, nagu 1919 a. eest.“

Rahaasjade osakonna juhataja (allkiri).

Wacsed põllumehed, kes juba pool aastat oma poolt antud ainete eest siiamaale mingit tasu saanud ei ole, ei tea kust wõtta, et ka hobuste postjaamade ülewalpidamise kulud kanda. Ei ole teadagi kus need hobuste postjaamad asuwad ja kes neid tarwitawad. Ümbruskonna põllumehed olid sunnitud januaritunnil saadik nädalate kaupa hobustega sõja käidis käima ja muidu ametnikka wedama, mille eest kopikutki kergi tasu pole saanud ja nüüd kanna weel hobuste postjaamade mitmesugustene ülewalpidamise kulu. Põllumehed ägawad seesuguste koormate all, nii et neid tulewik häwinemisele wiib, sest meie ei tea kohta, kust need maksud wälja peab wõtma. On soowida, et awalikus ajalehes hobuste postjaamade ülewalpidamise asjus asjalik seletus antaks.

Põllumees.

Haridusе alalt.

Kõigile maakonna koolinõunikkudele.

Et õpetajate suwekursused tulewal suwel tõwiljakemad saaks olla, tuleks kursuste kuulajatele talweks läbi Ingemiseks tulewa aasta õpetajatele wastawat kirjandust soowitada. Mun joas wõiks juhatada järgmiste raamatute juure:

1) G. Tselpanow. „Psühholoogia õpetajaile“ (N. Kanni tõlge).

2) Проф. Челпанов („Учебник логики“).

3) A. Riggol „Nooreso kaswatusest 1 j.“: (Nooreso kaswatuse ajalugu).

4 E. H. Riggol „Tegelik kaswatus oma kooli ja koolis“.

5 Dr. A. Lütz „Laste hoidmise ja rawitsemise õpetus“.

6 Lindequist „Ülekildine ajalugu“.

Peale selle tuleks kätte jahatada W. Reimanni kirjutused kodumaa ajaloost ja M. Lipp'u kirjutused kodumaa kooli ajaloost, paremini ettewalmistatuile (Saksa keele ostajaile) soowitada:

Dr. W. A. Lay „Experimetelle Pädagogik“.

Dr. W. A. Lay „Experimentelle Didaktik“.

J. Tews „Moderne Erziehung in Haus und Schule“.

Wiimased kolm raamatut on tellitawad B. G. Teubneri juurest Leipzigist.

Riigikoolinõunik: (allkiri).

Wabariigi Walitsuse otsused.

30. augustil 1919.

1) Määrata weoplaani wäljatõstamiseks raudteedel komisjon: teede-, kaubanduse tööstusministeeriumi ja wägede ülemjuhataja esitajatest. Algatus teedeministril.

2) Aurik „Bornholm“ nende omanikkudele tagasi anda, kui nad laewa kordaseadmiskulud ära tasuwad.

3) Kinnitada administratiiwses korras maksmapanemiseks sunduslik määrus wäljamaa rahade ning Wene protsentpaberite ostu ja müügi kohta.

4) Ajutawale Kogule kinnitamiseks ettepanna seaduse kawa metsaraiumise kohta.

Kust inimene hädas abi saab.

(Tõsisti sündinud weste.)

Meie kallil isamaal on kusagil ühe kirikumõisa maad ühe endise worstitegija käes rendil. Kui nüüd kõrges Ajutawas Kogus kirikumõisa maade ärawõtmisest palju kõneldi, siis tõusis endisel worstitegijal suur hirm. Ta tundis kuidas silmade ette tulewiku jaoks palsud mustad pilwed ülestõusewad, millest pilk kuidagi ei suuda läbi tungida.

Sellest suur kahtlus hingesse: kas midagi majapidamises ette wõtta wõi mitte.

Seal ta nüüd on. Karjatüdruk jutustab, et punnik olla haruldajelt lustiliseks läinud. Aga kellele ta lustiline olek siis korda läheb, kui maad ära wõetakse. Wana truu sulane kõneleb midagi Arabia tõngu sugutäkust ja lõõb jutule nagu pool kogemata mõlgi sisse, et tuleks „Miraga“ mõni niisugune arablane üles otsida.

Aga milleks siis „Miragi“ tujusid täita, kui maad ära wõetakse.

Rentniku isand on päris kimbus, otsib isegi kõrwatagant nõu, aga targemaks ei saa.

„Ah soo, mis ma siin ükši ikka harutan“, tuleb talle ütelselt mõttesse. „Mina oskasin tüll esimese numbri worstisse teha, aga riigi maapolitika asjus ei ulata mu teadmised kuigi kaugele. Tarwis targemate ja mõjuwamate meeste jutule sõita.“

Rentniku isand sõitis pealinna, otsis siin ühe mõjuwa isiku rahwaerakonnast üles ja kaebas sellele oma häda algusest lõpuni.

„Kuulge armas mees“, ütles rahwaerakondlane, „see on küll tuline kahju, et ma teid aidata ei wõi ja ma tunnen teie „Mirale“ ja punnikule kaasa, aga teha pole midagi. Meie oleme Ajutawas Kogus wähemuses. Olge head pöörge mamuseraleondade mõjumeeste poole. Nad ehk oskawad teile nõu anda ja teid hädas aidata.“

See nõusandmine oli rentniku meeleft sünnis ja ta otsis ühe tööerakonna liideriteft üles.

Sellele kurtis mees oma häda muidugi weel wärwikamalt.

„Näete, kallis herra“, ütles tööerakonna liider, „Ega mina ifitlikult sugugi nende maade wõtmise poolt ei ole, aga ega ma ei saa midagi parata.“

„Noh miks ei saa. Olge nüüd ikka mees, ütelge, kurat, ometi mulle õigust, ärge aga waletage. Mis ma siis peaw tegema. Kas wiin „Mira“ arablase poole, kas ostan lehmi juure, kas külwan wilja maha? Te' saate ju isegi aru. Kui see kõik ära wõetakse, milleks pagan siis minul seda prahkeldamist waja.“

„Ma ei saa üteldal!“ põrises tööerakonna juhtiw jõud edasi. „Ma saan teie asjadest aru küll, ärge arwake, et ma nii rumal olen. Aga teie peate teadma, et see fraktsionide asi on. Kõik niisugused asjad, nagu siin kõnelesite, käiwad fraktsionide alla.“

„Soo! Wõi nõnda. Mis ma peaw siis tegema?“

„Ah, mis tegema? See pole sugugi kerge üteldа. Aga oodake! Waata nii saatsite ehk hakkama. Ajutawas Kogus on seitse, kahelsa fraktsioni. Paar nendest kutsutakse enamus fraktsionid, meie ja sotsialdemokraadid. Teie pange nüüd kõik oma nõudmised jo tehtmisel kirja ja saate need kirjad fraktsionidele, kõige wähemalt meie omadele. Seal siis harutatakse nad läbi ja fraktsionid teewad siis oma koosolekul asja kohta otsused.

„Ah nii peaks minema?“

„Just nii, teist teed ei olegi?“

„Mis ma sinna kirja ülles panen?“

„Kõik mis siin kõnelesite. See tuleb ju siis Ajutawas Kogus ette.“

„Kas see „Mira“ ja arablase asi ka?“

„Muidugi ikka. Mida enam, teile enesele seda parem.“

Som-Som.

Harjumaa põllumeeste kongress.

Eile, 30. augustil s. a., kella 1 p. l. tuli Harjumaa põllumehed „Lootuse“ saali kokku. Uuebes selleks ajaks saadi ka põllumeeste päewa ärapidamiseks sellekohane luba kätte. Koosoleku awas Nissi põllumeeste seltsi esimees hr. Nikko (wanem). Koosoleku juhatajaks waliti hr. Joh. Gutmann ja kirjat. hr. Nikko (noorem). Koosolek otsustas: Seda sinnas pidades, et koosolekule 115 wolitatud põllumeeste seadikut on ilmunud, tuleb see koosolek **Harjumaa põllumeeste kongressiks** tunnistada.

Kongressi awas kell 5 p. l. Ajutawa Kogu abiesimees hr. A. Birk. Lühikeses awamisõnes tuletas hr. Birk ilmunud saadikutele kongressi suurt tähtsust meele ja soowis osawõtjatele jõudu wiljaka töötegemiseks.

Wägede ülemjuhatajale ja Ajutawale Kogule otsustati terwitustelegrammid saata.

Wõitluses kodumaa ja wabaduse eest langenute mälestust austati püstitõusmisega.

Kongressi juhatajaks waliti hr. A. Birk ja abideks hrd Tähe ja Gutmann.

Kirjatoimetajaks waliti hr. J. Nikko (noorem) ja abideks hrd Mühlbach ja Kasemägi.

Aiuti päewakorrapunktide juure.

Esimesena tuli harutusele rekwisitsioni-wilja kindlate hindade küsimus.

Kongressi käigu ja awaldatud mõtete üle kirjutame edaspidi pikemalt.

Päewauudised.

Esuri Redaktoriks

hakkab 1. septembrist peale ajakirjanik **August Tamman.**

Rahwa raamatukogudele.

Senini on järgmised kirjastusärid maksuta rahwa raamatukogudele oma kirjastatud raamatute pealt hinnaalandust lubanud.

„Rahwaülikool“ Tallinnas	10%
Pihkaks, Tallinnas	25%
„Rahi“, Tartus	25%

„Kaarna“, Tartus kingib oma kirjastatud raamatud mainitud otstarbeks. Teistelt kirjastusäridelt ootab sellekohaseid wastusi.

Haridusministeriumi Rahwahuriduse osakond.

Kuidas laste wanadust tuleb wälja arwata.

Sellekohase järelpärimise peale, kuidas tuleb wälja arwata wana kalendri järele sündinud laste wanadust perekonna abiraha maksmise juures, seletab kohtuministerium järgmist:

Arwesse wõttes asjaolu, et isiku wanadus ei wõi mitte kalendri muutmise läbi lühendatud ega pikendatud saada, tuleb oletada, et wana kalendri järel sündinud laste wanaduse wäljaarwamisel nüüd uue kalendri maksuwse ajal peab kuupäewale, mil laps sündinud, 13 päewa juure lisama, ja sel wiisil saadud kuupäew lapse sündimise päewaks arwatama.

Eesti riigi ja omawalitsuse teenijate kongress

algas eile 30 aug. Tallinnas merewäelaste klubis, milleft 134 isikut häälõigusega osa wõtawad. Kongressi awas riigiteenijate kesknõukogu esimees Juhs ül. ½2 p. l. Isamaa lauluga. Peale awamise esimeseb politiliste erakondade esitajad, tööerakonna poolt Anderkopp, rahwaerakonna poolt Pühmann terwituse sõnadega. Koosoleku juhatajaks waliti ühel häälel Anto, abideks Käärik ja Saastof, ja kirjatoimetajaks Tassa, Beeren ja Mõider. Peale koduorrasse puutuwate küsimuste harutamise määrati lõuna wahe aeg ja peale lõunat ajuti päewakorra üksikute punktide harutamise juurde. Täna kestab kongress edasi.

Tiina Nairismaa adressi palutakse teatada.

Johann Nairismaa, 49 Atlantic Avenue, Brooklyn, New-York, P.-Ameerika Ühisriigid, palub isiknid, kellel Tiina Nairismaa adress teada, selleft temale teatada. T. N. wiimane elukoht oli Saaremaal Wäike Rootsi külas.

Loodetaw ilm 31. augustil.

Tuul lõunalääne (SW) kaareft; põhjaosanes mandilt, läänes lehtmise kirusega, lisemaal mäle. Kesknes pilwitus, paiguti lühikesed wihmahood. Temperatur normalselt kõrgem.

Mere observatorium.

Õnnetused ja kuritööd.

Banderollita paberossid. — 28. augustil on miilitsa poolt protokollid tehtud Miina Hinti ja Pauline Morsi peale, kes uulitsal banderollita paberossa müüsid. tr.

Ettewaatamata sõit. — 28. augustil ajas Narwa tänawal auto woorimehele Johannes Baumannile peale, mis juures Baumann põrutada ja troska wigastada sai. tr.

Hobusewargus. — 28. augustil warastati Hollandi tänawal maja nr. 10 eest Johannes Andersoni hobune ühes wankriga ära. Hobune ja wankri wäärtus kokku 10000 marka. Kuid juba seisamal päewal läks miilitsal korda wargaid Narwa tänawal maja nr. 108 hoowist tabada ja warastud hobust ühes wankri ja ristadega kätte saada. tr.

Mustus konditriäris. — 27. augustil pandi miilitsa poolt Waimu tänawal Steinbergi konditri äris järelwaatus toime, kus juures wõimata mustus awalikuks tuli. Töötoa põrandal wedelesid köiksugu räbalad ja proht, tainakünad poseldi rämpsu täis, nõud harimata ja wana toidujäänustega koos, seinad ja põrand pesemata. Omanikul tuleb kohtus wastust anda. tr.

Wargused. — 28. augustil on warastud: Meta Punsempi korterist Laial tänawal nr. 23 Kerenski, Soome ja Eesti raha kokku 4000 marga wäärtuses, üks meesterahwa kuld taskukell ja teine must, üks kuld kä wõru, 3 kuld sõrmust, üks hõbe rohakott, üks kuld kapsel, kaks kaelakeed, ja 50 marka kuldraha, kokku 11840 marga wäärtuses. Isak Berkowitshi riidekaupluseft täkk riiet 3960 marga wäärtuses. Wargad Johannes Lindmann ja Adolf Poot wõeti samal päewal kinni; — sadamas wõeti kinni Artur Koppel, kes laewa pealt kaks purki oli warastanud. tr.

Protok II — on tehtud büroo „Wiru“ omaniku Anton Saabergi peale sellepärast, et tema rahapaberitega kauples ilma sellekohase loata. tr.—

Tulekahjud. — 29. augusti õhtul hakkas Kristinentali heinamaal „Diakonissi“ haigemaja päralt olew heinaküün põlema ja põles maani maha. Sisse läi umbes 2000 puuda heinu. Kahju 30.000 marka. Tulehakatus teadmata.

Samal päewal põles Baltiski maanteel nr. 62 Demini suwemaja maha. Tule hakatus teadmata. tr.—

Wiinawabrik leitud — 29. augustil leiti täbistsimisel Roafiku walla kohaniku Gustaw Saaremi korterist Wittenhofi tän. nr. 9 wiinawalmistamise aparat ja 5 ämbrit mestit. tr.—

Koertejaht. — Neil päiwil on miilitsa poolt 7 wabalt ümberhulkuwat koera maha lastud. Teatawasti saawad marutõbe ärahoidmiseks maha lastud kõik wabalt ümberjooksmad koerad, waatamata selle peale, kas neil sunkorwid peas wõi mitte. Seda tuleks koerte omanikkudel silmas pidada ja koeri kaasa wõtta ainult leti eht paela otsas ja warustatult sunkorwiga. tr.—

Surnuaialt lilla noppinud. — 29. augustil peeti Kaarli kiriku surnuaial kodanik Lowise Körw kinni, kes oli noppinud haudade pealt lilla. Sarnast tegu sarnastab seadus wargusega ja karistab wangistusega. tr.—

Mustus. — 29. augustil on protokollid tehtud majaomaniku Karl Seebergi üle mustuse pärast hoowis ja Leib Scheeri üle mustuse pärast kaupluses. tr.—

Pettus. — Anna Unt andis üles, et mõne päewa eest ilmunud tema kauplusesse Wladimiri tänawal nr. 14 kats tundmata meesterahwast, kes pakkunud müüa suhkrut, küsides 9 marka naelast. Tema tellinud neilt 3 puuda ja maksnud 1800 marka ette ära, kuid suhkrut pole tema tänini saanud. tr—

Wargused — Neil päiwil on warastud: Karl Nurkit Tartu jaamas tirsatast ühes 950 marga rahaga ja mitmesuguste dokumentidega; — Ida Weikmannil linnas käies rahakott ühes 120 marga rahaga ja dokumentidega; — Otto Järgensilt Pikal uul. rahakott ühes 1250 marga rahaga ja dokumentidega; — Anna Nõolt turu peale rahakott ühes 100 marga rahaga ja näpupassiga; — samal päewal peeti kinni alealine poisikene E. Asnowitsch, keda kahtlustatse figaretide warguses Patkuli kraami kaldal olewast putkast; — samal päewal peeti kinni Aleksander N., kes tahtis wälja tuua toitlusministeriumi laudst kasti konserwe. tr.—

Kommunisti trükikoda.

Nagu juba lehes ülewal seisis, leiti kommunisti trükikoda Sallekäest Metalli uul. üles. Wõis ennemaltki arwata, et kommunisti trükikoda Tallinnast kaugel ei ole, sest lendlehtedest wõis näha, et nad päris wärskelt olid pressi pält wäljajagamiseks uulitsatetele toodud. Kuid kätte teda ei saadud ja nii ilmus üks leht teise järele ja neid jagati ohtralt wälja ajalehtede toimetustele, ametipaikadele ja saadetud ka sõjawäkke.

Nagu meile jutustatakse, olnud trükikoda keldri ruumides. Kommunisti trükitud käsipressil, mis nähtawasti siin kusagil wabrikus on walmistatud. Press on õige korralik, nii et temaga üsna hästi wõ malik on töötada ja osaw mees wõib tunni jooksul umbes 300 mõlandit ajalehe suurust lehte ära tõmmata. Pressi juurde tarwis minewad waltsid on aga wabriku töö ja wististi kusagilt trükitojast pärit.

Täpsti saadi kätte umbes mõne puuda ümber, mis muidugi Tallinna trükikodadest pärit. Huwitaw selle juures on see, et salatrükitojast weel terwelt kinnisetud ladu (umbes üks ajalehe weerg) leiti ja milleft näha oli, et see üks tuntud ajalehe artikel oli. On weel teisa ladusid, mida pole weel jõutud koost ära wõtta ja mis siit ja sealt ajalehtedes ilmunud artiklite ladud näiwad olewat.

Peale kommunisti lendlehe on salatrükitojas ka teisa pisikesi trükitõõsid tehtud, nagu kwiitungisid trükitud, muidugi kommunistide eneste tarwis.

Kui trükikoda üles leiti, tabati sealt ka paar walmis laotud lendlehte. Teist oli nähtawasti juba trükitud ja wist ka laiali saadetud, kuna teine alles walmistamisel oli.

Oli ka ära trükitud nende sõjawäelaste nimed, kes Tartus mässu ja rahutuste tegemise pärast sõjakohtu otsuse põhjal maha lasti.

Uurimine kommunisti trükikoja asjus on ette wõetud ja on loota, et peatselt peasüdlaste jälgile saadakse.

Kaubandus ja tööstus.

Ameerika kaupade hinnad.

Nagu juba teada, sünnitas Ameerika kaupade ostmiseks laenu tegemise küsimus Ajutawas Kogus suuri maleluſi. Toome siin kohal mõnede Ameerikaft tulnud kaupade kohta käiwad arwud ja hinnad. Hind on arwatud franko laewa laadimise kohal ja aluseks on wõetud:

1 dol. = 20 Eesti marka, kuna aga turuhinna järele 1 dol. 35—40 E. marka maksab.

Sigaretid	1.000.000	tasti	1.40	pen.	tükk.
Kohwi	600.000	naela	5 60	„	nael.
Hak. loom. liha tooside	200.000	„	7 40	„	„
Küpset. „ „ „	400.000	„	11.00	„	„
Looma liha tooside	400.000	„	10.40	„	„
Lõssi kala tooside	200 000	„	4.00	„	„
Ris	1.000 000	„	2.00	„	„
Marmelad . .	200.000	„	7.00	„	„
Kuiwatatud ploomid	100	tonni	4.20	„	„
„ õunad	100	„	3.20	„	„
„ wirsikud	100	„	3.30	„	„
Kõwa leib (weebat)	200	„	3.40	„	„
Margerin .	400.000	naela	3.00	„	„

Kohtukoda.

Palgawahe mäkja mõisteinb.

25. augustil oli 4. jsk. rahukohtuniku juures Bertha Adderi nõudmine kaupmehe Ralf Katzmanni wastu 1385 margalises summas. Katzmanni juures teenides oli nõudjal saamata jäänud palga waheraha. 16. nov. alates kuni 1. jaan. s. a., peale selle jaanuarikuu palk; et kauplus jaanuarikuul likwideeritud, siis on kaupmeeste ja teenijate wahelise lepingu põhjal omaniku kohus sel puhul lahtiaeanud teenijatele weel kahe kuu palk ettemaksta. Wiimast osa nõudmiseft ei tunnistanud Katzmann õigeks, seft tema ei olla mainitud lepingule allakirjutanud. Rahukohtunik mõistis kostja 1225 marka ühes 6% wäljamaksma, mainitud summale weel 133 mk. 88 p. kohtukulu juure lisades. —a—

Linnawalitsus gaasi arwet nõudmas.

25. sp. oli rahukohtus harutusel linnawalitsuse nõudmine Julius Topmanni wastu, kellel weel osa gaasi arwet 1913. aasta eest maksmata oli Linnawalitsuse esitaja, adw. Aronson awaldas nõudepalwes soowi, et kohus saada olewa summa 403 rubla 31 kop., kas rublades eht mark.des 1 rubla — 150 p. — wälja mõistaks, wõlgnika walitu järgi. Rahukohtunik mõistis kostja Topmanni linnawalitsuse kasuks 403 marka 31 penni ja kohtu ja asjaajamise kuludeks 41 marka 84 penni maksma. —a—

Kojamees märjaks kastnud.

9. juulil teatas miilitsale polgulem Adolf Rosenberg, et Liiwalaia ja Tatari tän. nurgal kojamees Jüri Teder uulitsat kastes kaebaja teelust hoolimata teda ühes abikaasaga tõnniteel märjaks lastnud. Tunnistajad tõendasid, et kojamees nähtawalt meelega pritsiotsa tõnniteel olijate poole pööranud. Teder awaldas, et Rosenberg teda rewolwriga ähwardanud, peale selle olla Rosenberg ühe tunnistaja tõendusel jocbnud olnud ja tema märkuse peale öelnud: „Teil on filmad seel, kus wähil haritlikult.“ Asi läks kohtusse, kus tülitsejad omakestis leppisid tingimisega, et Teder Punase Risti heaks 25 marka maksab. —a—

Turukaupleјate karistus.

Wiimaste nädalate kestes on hulk turul kaupleлaid järgmistel asjaoludel trahwitud: Peeter Punder, Anna Raba, Juuli Rahkalt, Marie Aru, Marie Willmann ja Rosalie Wassiljewa — igaüks 20 margaga toiduainete katmatajätmise eest; Jüri Liblik — sama süü eest 50 margaga; Henrik Wilms leiwamüügi eest 50 margaga; Marie Suurkaew sama süü eest 20 margaga; rukkijahu müügi eest Karl Krabbi 30 ja Julie Kleesmann 50 margaga; Helene Treijuk 20 margaga, et ta piima eest tallimat hinda wõttis, kui talsis lubatud, ja Ella Nael 20 margaga, et ta üle määratud aja kauples. —a—

Wargus kohwimajast. — Nowembrikuul m. a. teatas miilitsale Wiru uul. majas nr. 13 asuwa kohwimaja „Kontserti“ kojamees Jüri Allikiwi, et nimetatud kohwimajast on toiduaineid warastatud, umbes 4000 marga wäärtuses. Kohaliku järelwaatuse juures pidas Allikiwi end äritatuli ülewal, nii et see miilitsaametniku tähelepanu äratas. Allikiwi korteris pandi läbiotsimine toime ja awalikuks tuli seal kaks kasti witsa, mis kohwimajap daja endalt warastatuks tunnistas. Ülekuulamisel seletas Allikiwi, et leitud kastid olla hommikul keegi Otto Weber, kes Roosikraawi uulitsal elawat, temale hoiule annud, mis kastides olla, seda tema ei teadwat. Ka Weberi juures pandi läbiotsimine toime ja leiti pea kõik kohwimajast warastatud kraam. Weber omakorda seletas, et ta olla selle kraami Allikiwilt ostnud. Tallinna-Haapsalu rahukogu, kus asja otsustati, mõistis Jüri Allikiwi ja Otto Weberi kõigi iseäraliste õiguste kaotamisele ja wangirossu. Allikiwi poolteiseks ja Weberi aastaks. Ringkonnakohus kinnitas rahukogu otsuse ja mõistis Allikiwi 100 ja Weberi 200 marka kohtukulusid kandma.

Wiinaajaja trahwitud. — Märtskuul s. a. leidis minus läbiotsimisel Wiina talus, Tarwastewalla, umbes 12 paagi meiket iä es hoos kaimas, wiinawalmistamise aparadi, jahutamise abiõud, laudilt heinte seest kaks praegaga määrdinud katlakaant ja mitu pudelit wiina. Ülemise seletas talunomanik Jaan Tõtte, et wiina ei oba tema ise, waid tema tütar Miina ajanud. Kohtus tunnistas Miina Tõtte enese wiinawalmistamises süüdlaseks. Prokurör palus kaebealuse karistada tõige kõrgemal määral, sest et wiinaraiskamine wiinaajamiseks sündis just siis, kui inimesed eriti suurt wiljapuudust kannatasid. Wiljandi-Pärnu rahukogu mõistis kaebealuse tolmeks aastaks selskondlisele tööle ja 50 marka kohtumaksu maksma. Rahukogu otsuse peale appelleris kaebealune ringkonnakohtule: kahtlustus olla liiga suur, et olla wõimalust antud trahwi rahaga tasuda. Ringkonnakohus ei leidnud wõimalust wiinawalmistaja soowile wastutulemiseks, kinnitas rahukogu otsuse, weel 50 marka kohtukulusid juure lisades. tr.

Seisukorraft meie wäerindadel

kirjutab „Sõdur“ 30. aug. ilmunud numbris: Jamburi sihil oli läinud nädalal peaaegu täielik suurtükitule wahetus ja elaw maakunlajate tegewus. Ainult Kopenskoje, Glubokoje ja Wabinskoje järwede wahel katsus waenlane korb ka weel suurtükitule toetusel peale tungida, kuid lõõdi meie suurtüki- ja püssitulega tagasi. Waenlane kindlustab siin oma seisukohti, iseäranis Lauga jõe paremal kaldal, kus kaewikud kohati juba walmis on. —

Lauga sihil oli tegewus juba märksa elawam, kui Jamburi sihil. Waenlane oli teatawas sõjawägede ümberpaigutuse teinud, siia suuremaid jõudusid koondades. Ägedab wõitluseb olid siin paremal tiibal. Iseäranes wihaselt ründasid nad Perewoloki küla ümbruses, kus nimetatud küla päewa jooksul mitu korda käest kätte läks. Ka Sabe jõe liinil awaldas waenlane suurt aktiiwsust ja tuli Pjosebi küla juures suuremale jõududega üle jõe. Lauga jõest püüdis waenlane kahel korral suurtükitule toetusel üle tulla: — esimine kord Muraweino küla ümbruses, teine kord jalgsi Sabsti küla juures. Püsti ja kuulipilduja tulega tõrjuti waenlane tagasi, kus juures ta oma parwed, millede abil ta Muraweino küla juures üle jõe püüdis tulla, maha jättis. —

Pihkwa all lõppes waenlase poolt ettewõetud operatsion tema kasuks — Pihkwa linn langes jälle waenlase kätte. Waenlane katsus juba waremalt Pihkwa ärawõimist teostada, kuid seda oli ikka wõimalik ära hoida. Wahepeal aga oli waenlane oma wäed ümber paigutanud ja wiimses kohas suuremad löögigrupeb asutanud, nuft polkusid juure tuues oma lähemaft naabruseft, kus tegewus peaaegu täiesti seisis. Nii toodi Ostrowi poolt meie wastu mõned Läti polgud, mis waremalt lõunapool Lubani järwe seisid. Iseäranis wihaselt wõitles see lõunapoolt Pihkwa peale liikuw grupe, mis Wõdra küla juures üle Welikaja jõe tuli. Selles grupes oli üle kümne polgu, nende hulgas ka paar kommunistlikt Eesti kütipolku. Tema ülesandeks oli Pihkwa-Wõru raudteed ära lõigates meie taganemiseteed Pihkwaft Wõru poole kinni panna. Kuid see ei läinud tal korda, jõudude suureft ülekaaluft hoolimata. Meie wäed, kes idapool Welikaja jõge wõitlesid, tulid täies korras — wiimse meheni ja moonawankrini — üle jõe, kus juures nad Pihkwa raudteesilla õhku lasksid. Nad asusid oma uutele kindlustatud seisukohtadele. Et waenlane oma peahoobiga lõuna poolt tuli, siis oli ka arusaadaw, et need meie wäeosad, mis ida sihis Porhowile liginesid, enam kaua oma senistele seisukohtadele jääda ei wõinud, waid pidid endid ka tagasi tõmbama, sest muidu oleks neid ära lõigata wõidud. Wõõ Pihkwa ümber tõmmati waenlase poolt itta koomale, ja 26. augusti õhtul lahkusid wiimased walged Wene wäed Pihkwaft, linna

waenlasele jättes. Seega oli waenlane oma eesmärgile jõudnud.

Põtalowo sihil oli läinud nädalal waikne. Kohati oli ainult kokkupõrkamisi maakuulajate wahel.

*

Waenlane on wiimasel ajal rohkesti aktiwsust meie wäerinnal awaldanud — Jamburg ja Pihkwa on jälle tema kätte langenud. See edu on langenud meeleolu punawäelaste ridades jälle natukene tõstnud. Kuid ligemalt neid operatsionisid waadeldes, wõib küll öelda, et waenlane need linnad ainult kunstlisel teel kätte on saanud. Punawäelastele lubati kõike, mis end wähegi lubada lasktis. Neile öeldi koguni, et nende linnade ärawõtmisega lõpeb sõda eestlaste wastu, ja anti käsk üle Eesti piiride mitte tungida.

Kuid peagi ei ole mitte see, et teatawad kohad ära wõetakse, waid see, et wastase sõjawägi purustatakse. Seda aga ei wõi enamlased nende operatsionide lõpule wiimise järele mitte öelda, sest Eesti rahwawägi on alles ja terwe: ta on ärawõitmata oma terwes kogus. Meie rahwawäe jõud on murdmata ja s l lepäraft ka seisukord kõikidel meie wäerindadel meile endist wisi kindel.

Haridusnõukogu koosolek

25. augustil 1919.

Koos olid: 1) Haridusminister J. Kartou, 2) koolitosakonna juhataja abi T. Orgusaar, 3) kunstiosakonna juhataja J. Kompus, 4) kutseharidusosakonna juhataja J. Kiwet, 5) majandusosakonna juhataja T. Grünberg, 6) rahwaharidusosakonna juhataja E Asson ja 7) riigi muuseumite korraldaja Kr. Raud. Koosolekut juhatas haridusminister J. Kartou. Protokolli kirjutas kantselei ametnik A. E. Gross.

Päewakord: 1) koolitöösalguse kindlaksmääramine, a) maakoolides ja b) linnakoolides. 2) käsitöökursuste awamine. 3) Saksa rahwussekretäri J. Beermanni protest Pärnu õpetaja Breede ametist tagandamise asjus. 4) Eesti riigi wapi wäljatöstamise küsimus.

I.

Koolitöösalguse kindlaksmääramine

a) maakoolides.

Et koolitöö algus maal just tõwilja äkoristamise aja peale langeb ja paljud töö rohkuse pärast kooli ilmumata jäätkid, otsustati: koolitöö algus kõitides maakoolides 15. septembri asemel 1. oktobri peale edasi lükata.

b) linnakoolides. Et linnades põhjuseid, mis maal sundisid koolitöösalgust edasi lükkama, mitte ei ole, otsustati linnakoolide koolitöösalgust endiselt 15. septembri peale kindlaks määrata.

2.

Käsitöö kursuste awamine.

Kutseharidusosakonna juhataja J. Kiiwet teatab, et nõupidamise otsuse põhjal käsitööõpetajate ettewalmistamise asjus tuleks awada kaheaastased kursused käsitööõpetajate ettewalmistamiseks teisekoolide ja suwiste õpetajate kursuste tarwis tolmes harus. —

Otsustati: Kursust käsitööõpetajate tarwis kõigil harudel käesolewal aastal awada. Eeltööde tegemine läheb kooliosakonna kätte. —

3.

Saksa rahwussekretäri J. Beermann'i protest.

Saksa rahwussekretär Beermann on haridusministeriumi kirja sisse annud, milles ta Pärnu koolimalitsuse protesti kooliõpetaja Breede ametist tagandamise üle teatab.

Et Beermannil kui ministeriumi ametnikul õiguft ei ole haridusministeriumi teguwisi wastu protesteerida, otsustati: mainitud protesti mitte wastu wõtta.

4.

Eesti wapi wäljatõstamise küsimus.

Kunstiosakonna juhataja J. Kompus on ettepaneku teinud, uuels Eesti riigi wapiks endiseid Eestimaa ja Liiwimaa wappisid ühendatult tarwitusele wõtta, kuna muuseumite korraldaja Kr. Raud arwab, et sellel wapil Eestimaa wiisidega midagi ühist ei ole ja see Eesti rahwale ainult kurba minewikku meelde tuletaks, mida ta tagasi ei soowi. Eesti tulewane wapp peab Eesti rahwa elust, tööst, ajaloost, muinasloost wälja kaswama ja tema tulewikku, ihasid ja püüdeid kehastama.

Kr. Raudale tehti ettepanek sellekohaseid kawatusi haridusnõukogule sisse anda.

Ülemjuhataja staabi teadaanne.

30. augusti hom.

Jamburi sihil terwe öö ägedad wõitlused pealetungiwa waenlasega. Glubokoje ja Babinskoje järwede wahel tungis waenlane ägeda suurtükitult toetusel kolm korda meie seisukohtade peale, sai aga iga kord meie tulega tagasi lõõdud.

Luuga jõe kaldal Padoga kätt ning mõisa ja raudtee ümbruses alustas waenlane eila õhtul kõwa suurtükitulega ettewalmistamist ja tungis öö jooksul mitmel korral peale. Teisel pealetungimisel läks waenlasel korda tormiline suurtükitule toetusel meie walwetõkkeid tagasi suruda ja Padoga külasse ja mõisa sisetungida, kuid meie wastupealetungimisel wõtsid meie wäed oma endised seisukohad tagasi.

Pihkwa sihil pommitas waenlane meie soomusrongi Isborski ja Mogilino jaamade wahel.

Mujal muutuseta.

30. aug. õhtul.

Jamburi sihil päewa jooksul harw suurtükitulewahetus ja luurajate tegewus.

Pihkwa sihil Korlõ küla juures luurajate kokkupõrkamised. Raudteeliinil suurtükitulewahetus meie soomusrongide ja waenlase patareide wahel.

Põtalowo sihil Bakroti ja Susari külade ümbruses elaw luurajate tegewus.

Wene Põhja-Lääne Armee ametlik teadaanne.

29. augusti hommikul.

Pihkwa sihil wõtis waenlane Dolgorjepitsa jaama oma alla.

Strugi Belaja sihil muutuseta.

Luuga sihil Sabski ja Jura Mihalki külade liinil ägedad wõitlused.

Jamburi sihil Marawejno küla juures püssitulewahetus. Metsaraiumine waenlase poolt kestab edasi.

Läti Ülemjuhataja staabi teadaanne.

30. aug. hom.

Düüna paremal kaldal muutuseta.

Düüna pahem kallas Podunaist kuni Glaudanini on waenlasest puhastatud. Enamlased jätkawad taganemist.

Wene enamlaste wäerindade teadaanne,

29. augustil 1919.

Põhja wäerind.

Järwede wahelises piirkonnas Murmani sihil Suni jõe peal lõid meie wäed waenlase pealetungise tagasi ja ajasid taganewat waenlast 15 wersta Paljärwe lääne kallast mööda tagasi. Lõuna-lääne poolses Sandaljärwe sopis on wõitlus waenlase desandiga.

Lääne wäerind.

Luuga piirkonnas kestab meie pealetungimine edasi. Pihkwa piirkonnas on meie wäed taganewa waenlasega wõitluses põhja-lääne pool Warsowi raudteed. Dwinski piirkonnas kestab lahing edasi, kus juures on saadud wangisid. Polotski piirkonnas wõtsid meie wäed peale lahingut Ushats ja Kameni alewid oma alla. Bobruiski piirkonnas jätsime waenlase ülewõimu all Bobruiski maha. Luuneest sihil on lahing käimas 75 wersta lõunapool Mosõiri.

Lõuna wäerind.

Gudsa sihis wõtsime peale lahingut Nõiski linna ja Kornewo jaama oma alla, edasitungides wõtsid meie wäed rea küladi põhja pool Sudshot oma alla. Oskol Sjelgorodi sihil on ägedad lahingud 15 wersta ida pool Korotshat käimas. Walutski-Ostrogoshki piirkonnas wiskasime waenlase ratsawäe salga, kes meie wäerinnast Alekejewka jaama juures läbi murdis; lahing 50 wersta lõuna pool Ostrogoshkit kestab edasi. Urjupinski sihil on lahingud 40 wersta põhja pool Urjupinskit. Ust Medweditski sihis kestab meie pealetungimine edasi.

Ida wäerind.

Orenburi piirkonnas edeneb meie edasiliikumine lõuna pool Jletskit. Atjubinski-Orski sihtidel wõtsid meie wäed külad 140 wersta ida pool Orenburi oma alla. Werhneuralski piirkonnas jätkawad edasitungimist ja wõtsid oma alla mõned külad 95 wersta ida pool Werhneuralskit. Troitski piirkonnas Orski sihis jõudsime 150 wersta lõuna poole Troitskit. Kustenai piirkonnas haikasid meie wäed paremal Tobe kaldal pealetungima. Kurgani piirkonnas on meie wäed 150 wersta ida pool Kurgani. Jalutorowski piirkonnas jätkame pealetungimist. Tobolski sihis jõudsime 25 wersta ida pool Tardõi jõesuud, wõttes waenlase sõjaristus laewa ühes meeskonnaga.

Wastutaw toimetaja A. Tupits.

Wäljaandja „Kirjastuse Ühisus Maaliit."

Austatud „Maaliidu" lugejaid

Kelle tellimise aeg augusti kuuga lõpeb, palume tellimisi aegsasti uuendada, et lehe saatmises takistusi ei tuleks.

Tellimise hind: postiga 1 kuu peale 7 marka 50 penni, aasta lõpuni 30 marka.
ise ära wiies 1 kuu peale 6 marka 50 penni, aasta lõpuni 26 marka.

Austusega „Maaliidu" talitus.

Eesti teater „Estonia"
Pühapäewal, 31. augustil „Waenlase parun".
Algus kell 1/2 3 päewal.

„Kuu kukke ja koitu"
Algus kell 7 õhtu.

Esmaspäewal, 1. septembril 1919 „Waenlase parun"
Algus kell 7 õhtu.
Kassa on awatud kella 10—1 p. ja kella 5 õhtu.

Draamateater.
Pühapäewal, 31. augustil s. a. „Uhistuste saar".
Johannes Tralowi näidend 4 w.
Algus kell 8 õhtul.
Pääsetähed 9—3 margani.
Kassa awatud iga päew kella 11—1 e. l. ja 6—8 õhtu.

Müüa
kodukootud mustw willast riiet 1 arš. 1 1/2 w. lai. Kõlbulik meesterahwa ja naister. palitu riideks. Hind 45 m. küünar. Näha wõib Lai uul. nr. 5 k. 1. t.

Wäljaraudtee siinid
2 wersta pikkuses, kõrgus 55 cm. 4 waguni ja kõigi kuwide ja rööpalaiandega. taiesti korras, on jaama wiimisega juhtumisi paraja hinnaga müüa. Kaupa teeb ja ligemaid teateid saab Kiitsi jaama juures. Antsumardi majas Luigi käest.

Wihulas
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu Wihula kaubatarwitajate ärijuhataja hra A. Adem.

Tagasi jõudnud
Dr. A. Mõttus
Sisemised ja nahahaigused.
Kõnet. 9—10 h., 1/25—1/26 p. l.
Lai tänaw 11, k. 1.

Saatke 50 Eesti tarwitatud postmarki, siis saate 10 ilusat postkaarti, saatke 400, saate 100 kaarti. K. Walobuori, Uusikaupunki, Suomi.

Wõrus
wõtawad „Maaliidu" tellimisi wastu ja müüwad üksikuid numbrid hra Songi ja Pajo raamatukauplused.

Kambja-Liiwal
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu hra Joosep Kripson.

Awinurme wallas
wõtab päewalehe „Maaliidu" tellimisi wastu hra Madis Tamm, Alakere talus.

Puurmanni wallas
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu wallatirjutaja hra Parts.

Kawastu wallas
wõtawad „Maaliidu" tellimisi wastu kaupmees hra Fischer ja premees hra J. Mägi.

Päewalehe „Maaliidu" tellimisi wõtab wastu
Kuriste wallas Sulustwere külas
kaupmees herra T. Kutsar.

Ahja wallas
wõtab „Maaliidu" tellimisi wastu peremees hra D. Suits.

Jõudsid müügile:
CHR. RUTOFF.
„MÄSSAJAD"
Draama 4 järgus. Hind 7 mk.
Noodid: KAÜGEL, (Jakob Tamm). Hind 2 mk.
„ÜÜRIKE, (L. Koidula). Hind 1 mk.
Solohäälele ja klaverile, kompenerinud K. Türnpu.
K.-Ü. „Rahwaülikool",
Tallinnas.

Tartu Naisühingu haridusministeriumi poolt kinnitatud
käsitöökool
Õpetus algab 15. sept. s. a. Awatakse 4 töökoda. 1) kudumises, 2) käsitöös ja õmblemises, 3) keramikas, 4) raamatuköitmises, papitöös ja nahatöös. Õpeaja kestwus kõigis töökodades on 3 aastat. Õpilastelt nõutakse 6 kl. alguskooli lõputunnistus (3 keskk. kl.) Wabakuulajateks wõetakse wastu isikuid wähema eelharidusega. Kõigis õpeainetes on lühemaajalised kursused, mis kestawad 3—7 kuud. Keramika ja raamatuköitmise töökodadesse wõetakse wastu õpilasi mõlemast soost. Kooli kantselei on awatud k. 10—12 e. l. ja 3—4 p. l. Tartus, Karlowa uul. 2.
K. kuratorium.

Töö- ja hoolekandeministerium tarwitab kohe
kantselei juhatajat,
soowitaw kõrgema haridusega, palk 1.300 m. kuus ja
juriskonsulti,
palk 1.300 m. kuus. Kirjalikud pakkumised tulewad saata töö- ja hoolekande ministeriumi kantseleisse, Tallinnas, Tolli tänaw nr. 3.
Sekretäri eest (allkiri).

Soowitame saeweskitele:
raamsaelehti,
kreissaelehti,
ja teritamise sheibisid.
Kaubamaja Chr. Rotermann,
Tallinnas.

Üleriikline aianduse ja mesinduse näitus
peetakse 27., 28. ja 29. sept. s. a. Tallinnas ära. Näitusel on 12 osakonda: 1) Puuwilja kaswatus. 2) Köögiwilja kaswatus. 3) Puukoolid ja metsakaswatus. 4) Lilled ja ilupuud (põõsad). 5) Ümbertöötatud aiasaadused ehk kuiserwid. 6) Seemnekaswatus. 7) Aiatöö tarberiistad. 8) Mesinduse saadused. 9) Mesilastepidamise tarberiistad. 10) Meetaimed. 11) Kirjandus ja 12) käsitöö (kuiwatatud lilled, köitmisetööd jne.) Asjade ülesandmiste wastuwõtmine lõpeb 20. sept. s. a. Seletusi ja ülesandmisi wõtab wastu kirjalikult ja suusõnal iga päew hra Trakmann, Tallinnas, S. Pärnu maantee ja Liiwalaia uul. nurgal nr. 9/2, krt. 1.
Näitusega ühel ajal 28. ja 29. sept. peetakse ka aianduse ja mesinduse kongress Tallinnas ära.
Eestimaa mesinduse ja aianduse seltsi näituse toimekond.

Teadaanne
2. septembril sõidab aurik „KALEWIPOEG" Kopenhageni kaudu Stokholmi ja tagasi, wõtab reisijaid ja kaupasid peale.
Lähemaid teateid annab laewasõidu amet.

Otsitakse
energilist agenti
„Maaliidu" talitus.

Sõduritele kingituseks
saadetagu tingimata wäga huwitaw. mõtete wahetuseks asjaandew kirjanduslik uudis: **„Tulewiku tähtraamat"**, lisats wenemalwärsside album. Toim. P. Rootslane. 128 lhk. Hind 2 naela wärsket wõid ehk 10 marka. Sisu: Tulewiku terwituseid. Eesti tulewiku ettewõtted. Uuel hommikul. Soow. Berlini kiri. Sündikalismus. Awalik kiri Leninile. Sotsiaal riigi raha. Hansha. Sõjajumala õnnelapsed. Elutule laulikule. Kuidas haruldast tehnika raamatuid Eestikeeles kätte saada. Koduse nahoparkimise elustamiseks. Asutage linadõli ja wärnitsa wabrikuid. Elekter Eesti talusse. Tehnika keelest. Palwe. Inglis kaupmees kuri kawalana. Oh Willem sinu walitsus. Kas wärst wõi üks fanatiker. Sina, saksiane, oled tark tehniker. Pastor ees ja parun taga. Suur Saksamaa jõi kaalikaid. Taewataadi adwokat. Ma tulen nidost ülewast. See jüripäew on juba käes. Kas üks preilikene keedab. Kaastöölisi on tarwis mitu tuhat jne. Paberi puudusel wähe trükitud. Kandku iga noor ja wana, neiu ja peiu, sots ja sõdur, must ja walge, punane ja sinine aegsasti hoolt, et ilma ei jääks; kellel lugemata jääb, küll see kahetseb. Leine uudis ilmub warsti: **„Eesti sõduri laulud".** Wäike format, pehmes riidest köites. 128 lhk. laulusid. 16 lhk. puhast paberit. Hind 12 marka. Eesti neiud, proudid, noorikud, emad, õed, wennad, sõbrad! Iga sõdur on seda wäärt, et temale „Sõduri laulud" kingituseks saadaie. Pilksel pimel ajal on laul tõesti elukünnaks. See lauludekogu toob uut waimustust, jõudu, lootust. Pealadu: Tartus, Promenadi uul. 14. Joh. Kaarna raamatukpl.

Teadaanne.
Aurik „WAASA" sõidab septembri algul Tallinnast üle Riia, Liibawi, Danzigi ja wõtab reisijaid peale.
Lähemaid teateid annab laewasõidu amet.

Tallinnas wõtawad
„Maaliidu"
tellimisi ja kuulutusi wastu:
„Reklam" wahetalituse kontor
Pikk tn. nr. 7,
Kangro, Nenge & Ko. wahetalituse kontor Suur turg nr. 4,
A. Simmi wahetalituse kontor
Wäike Tartu maantee nr. 6.

Svalõfi talwenisu sortide
Pantseri-,
Päikese (Sol-),
Thule-
ja Bore-
original seemet
on saada:
Tartu Eesti Majanduse-Ühisusest,
Tallinna Eesti Majanduse-Ühisusest,
Pärnu Eesti Majanduse-Ühisusest,
Wiljandi P. S-si Kaubanduse Osakonnast.
Hind Tallinnas 170 mk., mujal 180 mk. puud.
Eesti Seemnewilja-Ühisus.
Adr.: Tallinn, „Estonia" teatrimajas.

B. Mäus'i selweteenitud trükikoja trükk, Tallinnas. Tatsi uul. nr 8.